

Grønlands Selvstyre
Beretning om den udførte
revision 2016 (Revisions-
protokol)

Indholdsfortegnelse

1.	Årsregnskabet	3
2.	Konklusion på den udførte revision	4
3.	Revisionsbemærkninger til årsregnskabet	6
4.	Revisionens udførelse	16
5.	Finansiell revision	18
6.	Juridisk-kritisk revision	29
7.	Forvaltningsrevision	33
8.	Revisionsbesøg i enheder	37
9.	Øvrige oplysninger	38
10.	Erklæring	39
	Bilag 1	40
	Bilag 2	42

1. Årsregnskabet

Vi har afsluttet revisionen af det af Naalakkersuisut aflagte årsregnskab for Namminersorlutik Oqattussat – Grønlands Selvstyre.

Årsregnskab med tilhørende bilag (regnskabsforklaringer) – som vi har revideret - udviser følgende hovedtal:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	<u>mio.kr.</u>	<u>mio.kr.</u>
Driftsresultat	(347)	(250)
Drift- anlæg & udlånsresultat (DAU-resultat)	(211)	(188)
Resultat korrigeret for kommercielle udlån (DA-resultat)	(51)	(137)
Aktiver	8.761	8.817
Balancekonto	(6.125)	(5.894)

Parentes er lig med overskud og positiv balancekonto

2. Konklusion på den udførte revision

Som afslutning på revisionen har vi forsynet årsregnskabet med efterfølgende revisionspåtegning.

Med vedtagelsen af Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber gøres det obligatorisk, at revisionen af Grønlands Selvstyre udføres efter God Offentlig Revisionssskik (og ikke kun God Revisionssskik som hidtil).

Vi henleder opmærksomheden på, at udførelsen af juridisk-kritisk revision samt forvaltningsrevision efter aftale med Revisionsudvalget fortsat udføres som forsøg frem til lovens ikrafttræden.

Det er som et led heri aftalt med Revisionsudvalget, at vi – indtil loven træder i kraft - alene afrapporterer om vores observationer i tilknytning hertil, men at disse arbejder ikke er omfattet af vores revisionspåtegning, ligesom der ikke afgives revisionsbemærkninger i tilknytning hertil. Afrapporteringen herom findes i afsnit 6 og 7.

”Den uafhængige revisors påtegning

Til Inatsisartut

Vi har revideret årsregnskabet for Landskassen for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2016, omfattende ledelsespåtegning, beretninger, anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance, likviditetsopgørelse, noter og eventualforpligtelser samt særskilte bilag med regnskabsforklaringer. Årsregnskabet udarbejdes efter Landtingslov om Grønlands Hjemmestyres regnskabsvæsen mv.

Naalakkersuisuts ansvar for årsregnskabet

Naalakkersuisut har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler, i overensstemmelse med Landtingslov om Grønlands Hjemmestyres regnskabsvæsen mv. Naalakkersuisuts har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som Naalakkersuisut anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, samt valg og anvendelse af en hensigtsmæssig regnskabspraksis og udøvelse af regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge grønlandsk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder

vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af den interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om Naalakkersuisuts valg af regnskabspraksis er passende, om Naalakkersuisuts regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for perioden 1. januar til 31. december 2016 i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler i overensstemmelse med Landstingslov om Grønlands Hjemmestyres regnskabsvæsen mv.

Supplerende oplysninger vedrørende forståelse af revisionen

Selvstyret har i overensstemmelse med kravene i Landstingslov om Grønlands Hjemmestyres regnskabsvæsen medtaget det godkendte budget for 2016 som sammenligningstal i regnskabsopgørelsen m.v. for regnskabsåret 2016. Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision.”

3. Revisionsbemærkninger til årsregnskabet

Som det fremgår af ovenstående, så har vi forsynet Landskassens regnskab for 2016 med en påtegning uden forbehold og med supplerende oplysning vedrørende ikke revideret budget.

Det betyder, at Landskassen regnskab samlet set giver et retvisende billede under hensyntagen til Landskassens regnskabsprincipper – og inden for det fastsatte niveau for, hvad der er væsentligt for en regnskabslæsers vurdering af regnskabet.

Vi vil indledningsvis henlede opmærksomheden på, at der løbende kan konstateres forbedringer i selvstyrets regnskabsvæsen – ikke mindst i forhold til effektiviseringen heraf. Som eksempel herpå kan nævnes digitalisering af alle bilag samt større fokus på transaktioner på lønområdet. Indførelsen af en skærpet budgetopfølgning samt indførelsen af en styrket afstemningsproces pr. 30. oktober har reduceret antallet af posteringer i supplementsperioden – herunder om- og efterposteringer.

Ikke desto mindre er der også til sidst i regnskabsprocessen foretaget endog meget store korrektioner, hvilket i sig selv er positivt, da det bidrager til et mere retvisende regnskab. Omvendt er det bekymrende at disse korrektionsbehov opdages så sent i forløbet.

Vi finder endvidere fortsat, at dokumentationen for udførte kontrolhandlinger ikke altid lever op til, hvad der må kunne forventes i en organisation af Selvstyrets størrelse og kompleksitet.

Som det vil fremgå af de følgende afsnit, så er der derfor i lighed med tidligere år stadig en del områder, hvor administrationen kan styrkes yderligere, ligesom der er områder, hvor vi har fundet fejl i regnskabet, der er rettet i forbindelse med færdiggørelsen af årsregnskabet.

Symboler

Nedenfor har vi foretaget en uddybende gennemgang af de resultater, vores revision har givet anledning til.

Symbol	Forklaring
	Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger. Punktet kan lukkes
	Gennemgangen har bortset fra enkelte uhensigtsmæssigheder ikke givet anledning til bemærkninger. Punktet er delvist åbent
	Gennemgangen har givet anledning til bemærkninger. Det indstilles til Revisionsudvalget, at spørge nærmere ind til, hvorledes forvaltningen vil imødegå forholdet.
	Der er konstateret væsentlige svagheder/forhold, Det indstilles til Revisionsudvalget, at der udtales en kritik af forholdet overfor forvaltningen og at der stilles krav om etablering af forholdsregler, så gentagelser undgås..

3.1. Årets revisionsbemærkninger

Nr.	Revisionsbemærkning	Reference	Vurdering
2016-1	Svagheder i det interne kontrolmiljø.	3.1.1	!
2016-2	Løbende afstemning af bogførte lønninger, samt afstemning af sammenhænge mellem Sulinal og XAL	3.1.2 5.3.3	!
2016-3	Manglende efterlevelse af krav til debitornedskrivning	3.1.3 5.3.8	!
2016-4	Manglende stillingtagen af åbenstående poster ved kreditor- og bankafstemninger	3.1.4 5.3.9.1	!
2016-5	Manglende godkendelse ved balancekonto posteringer	3.1.5 5.3.11	!
2016-6	Lukning af anlægsprojekter uden dokumentation	3.1.6 5.3.10	!

3.1.1. Svagheder i det interne kontrolmiljø.

Et stærkt internt kontrolmiljø er det bedste værn mod såvel bevidst som ubevidst fejl og mangler i regnskabsgrundlaget.

Kontrolmiljøet omfatter følgende hovedkomponenter:

1. Ledelsens holdninger og ageren (tonen på toppen)
2. Risikovurdering
3. Design og implementering af handlinger til imødegåelse af risici
4. Kommunikations- og informationssystemer
5. Monitorering af at de iværksatte handlinger udføres og har den tilsigtede effekt

Revisionen viser at der kun i meget begrænset omfang udføres en bevidst og struktureret vurdering af risici for fejl og mangler sted og/eller at dette arbejde dokumenteres.

Ikke desto mindre er der på mange områder besluttet, at der skal gennemføres kontrolhandlinger – om end dette er mere traditionsbaseret end baseret på en egentlig risikovurdering

Revisionen viser imidlertid også, at der kun i begrænset omfang foregår en struktureret opfølgning på, om de besluttede kontrolhandlinger faktisk udføres – herunder i en tilfredsstillende kvalitet (ofte er det svært at finde ud af, hvad der faktisk er udført af kontrolhandlinger, ligesom både afstemninger og specifikationer udarbejdes med en række uafklarede, åbentstående poster).

Det er valgt at henlede opmærksomhed på manglerne i udvalgte kontroller som selvstændige revisionsbemærkninger.

Det skal anbefales, at man i forbindelse med den forestående implementering af nyt ERP-system skærper såvel arbejdet med vurdering af risici, som arbejde med design og implementering af kontrolhandlinger og ikke mindst opfølgningen på, om disse handlinger udføres i det forudsatte omfang.

3.1.2. Løbende afstemning af bogførte lønninger, samt afstemning af sammenhænge mellem Sulinal og XAL.

Der er i forbindelse med udarbejdelsen af årsregnskabet for 2016 foretaget afstemning mellem de samlede lønninger, der er udbetalt ifølge lønsystemet og lønninger, der er indberettet til Skattestyrelsen via Sulinal – samt de lønninger, der er bogført i økonomisystemet og som dermed indgår i årsregnskabet. Men ikke mellem Sulinal og XAL(finansbogholderiet)

Løbende afstemning af de bogførte lønninger anses for en væsentlig kontrol, til at opdage eventuelle fejl i forbindelse på lønområdet. I den forbindelse foretages der en gang årligt afstemning.

Det er vores vurdering at der, for at kontrollen er effektiv, bør foretages afstemning månedsvist hvilket vil sikre en kortere periode med usikkerhed. Endvidere mangler de foretagne afstemninger, det sidste ben, hvilket vil sige afstemning mellem Sulinal og XAL.

Vi har af flere omgange forespurgt en sådan afstemning, uden held. Det er vores anbefaling at afstemninger af løn prioriteres og udføres oftere.

3.1.3. Manglende efterlevelse af krav til debitornedskrivning

I forbindelse med vores gennemgang af de debitorer som administreres fra centralt hold, har vi ved revisionen observeret en række debitorer, med en saldo på i alt 7.188 t.kr, som er overforfaldne, med mere end 6 mdr., men ikke overført til inddrivelse og nedskrives, som interne regler foreskriver.

Når saldi ikke nedskrives kan dette medføre en uhensigtsmæssig forskydning af bevillings overholdelse hos de enkelte enheder, lige som manglende overførsel til inddrivelsesmyndigheden, er der en risiko for at der ikke bliver taget hånd om fordringerne, og de derfor forældes.

Vi er under revisionen ikke blevet forelagt materiale som indikerer at fordringen er opretholdt, samt at der er taget stilling til hvorledes beløbene skal nedskrives, hvorfor vi anbefaler at forretningsgange omkring overførsel til inddrivelse overholdes.

3.1.4. Manglende stillingtagen til åbenstående poster ved kreditor- og bankafstemninger

I forbindelse med de foretagne afstemninger af bank og kreditorer fra centralt hold, har vi i forbindelse med revisionen, konstateret en række åbenstående poster af ældre dato, som der ikke er taget stilling til.

Det er vores opfattelse at det som udgangspunkt de enkelte enheders ansvar at sådanne poster afklares løbende, men at dette ikke sker, og at der fra centralt hold ikke tages hånd om dette. Det er vores opfattelse at posterne falder mellem 2 led, som følge af manglende enighed om ansvarsfordelingen for løsning heraf.

3.1.5. Manglende principper for posteringer på egenkapital-kontoen samt godkendelse heraf

Vi har under årets revision konstateret, at der i året er foretaget værdireguleringer på 133 mio. kr. hvilket skyldes manglende posteringer vedrørende anlægsbevillinger til Nukisiorffit for tidligere år.

Der henvises til afsnit 5.3.6. samt 5.3.11. for en nærmere beskrivelse heraf.

Vi har i den forbindelse konstateret at der ikke foreligger en politik, og godkendelsesprocedure omkring posteringer på balance kontoen. Det er vores vurdering at alle større posteringer gennemgås, og at der tages stilling hertil. Da posteringer direkte på egenkapitalen er en let måde at skjule posteringer som skulle have påvirket årets drift.

3.1.6. Lukning af anlægsprojekter uden dokumentation

I forbindelse med oprydningsarbejdet i gamle anlægsprojekter under Anlægs- og Renoveringsfonden har Selvstyret besluttet at lukke en række projekter. Det har ikke været muligt, at finde dokumentationen for en række posteringer på disse projekter – i nogle tilfælde fordi posteringerne er mere end 5 år gamle og bilagsmaterialet derfor er kasseret.

Der henvises til afsnit 5.4.10. for en nærmere beskrivelse heraf.

3.2. Opfølgning på tidligere revisionsbemærkninger

Vi har fulgt op på tidligere afgivne revisionsbemærkninger og gennemgået Naalakkersuisuts kommentarer til vores Revisionsprotokol af 7. juni 2016, ligesom vi har gennemgået Revisionsudvalgets betænkning om forslag til Inatsisartut-beslutning om godkendelse af Landskassens regnskab for 2015.

Nr.	Revisionsbemærkning	Reference	Status	Vurdering
2013-01	Indskærpelse af regler om udarbejdelse af skriftlige forretningsgangsbeskrivelser	3.2.1	Åben	
2013-03	Bedre beskrivelse af overførselsregler, konsolideringsprincipper og resultatbeskrivelser under anvendt regnskabspraksis	3.2.2	Delvis Åben	
2013-04	Indskærpelse af bruttolønlisternes vigtighed i forhold til den interne kontrol	3.2.3 5.3.3	Åben	
2013-07	Løbende opfølgning og afstemning af udlånsporteføljer i løbet af året	3.2.5 5.3.6. og 5.3.7.	Åben	
2013-08	Yderligere styrkelse af arbejdet med afstemninger af gæld til leverandører, med henblik på at sikre korrekt registrering af køb af varer og tjenester.	3.2.6 5.3.9.1.	Åben	

2013-09	Indskærpelse af regler om bevillingskontrol – Herunder begrundelser for, hvorfor det ikke har været muligt at indhente fornøden hjemmel til merforbrug	3.2.7 6.2.1	Åben	
2013-10	Overvejelse af mulighederne for at tilpasse regler om føring af inventarfortegnelser	3.2.8 7.2.9	Åben	
2014-01	Utilstrækkelig opfølgning på registreringer vedrørende Anlægs- og renoveringsfonden, herunder i forhold til budgetopfølgning, afslutning af projekter samt fejlkonteringer.	3.2.9 5.3.10	Delvis Åben	
2015-1	Materiale til brug for revisionen i forbindelse med årsregnskabsafslutningen	3.2.10	Delvis Åben	

Der er fra 2015 til 2016 afklaret 1 punkt - pkt. 13-05. Punkter slettes fra oversigten, når de betragtes som værende afklaret.

3.2.1. Indskærpelse af regler om udarbejdelse af skriftlige forretningsgangsbeskrivelser (2013-1)

I revisionsprotokollen for 2013 side 947 anførte vi følgende:

" Alle regnskabsførende enheder skal udarbejde en lokal regnskabsinstruks, der hvert år skal indsendes i en ajourført udgave til Intern Revision inden udgangen af marts måned. Et væsentligt element i regnskabsinstruksen er oversigten over medarbejdere, der kan disponere og attestere indtægter og udgifter.

Det er vores vurdering, at denne proces fungerer tilfredsstillende.

Vi har dog i enkelte tilfælde – typisk i forbindelse med strukturændringer – konstateret, at enhederne fungerer uden egen regnskabsinstruks i en periode. "

Vi har ved årets revision konstateret at forholdet i år ikke er ændret væsentligt i forhold til tidligere år, hvorfor vi fastholder vores bemærkning.

3.2.2. Bedre beskrivelse af overførselsregler, konsolideringsprincipper og resultatbeskriver under anvendt regnskabspraksis (2013-3)

I revisionsprotokollen for 2013 side 953 anførte vi følgende:

" Selvstyret årsregnskab aflægges i al væsentlighed efter udgiftsbaserede regnskabsprincipper.

Det betyder at indtægter og udgifter som udgangspunkt henføres til det regnskabsår, hvor den ydelse der ligger til grund for en indtægt eller en udgift leveres (retserhvervsprincippet).

Grundprincippet afviges dog på enkelte områder som eksempelvis indtægter fra skatter og afgifter (indberettede skatter korrigeret for resultater af det ligningsmæssige arbejde) samt i forhold til betydelige krav, der ikke kan opgøres endeligt på statustidspunktet (hensættelser).

For så vidt angår de selvstændige virksomheder (brancheskolerne), så indgår disse både som aktivitetsbaserede tilskud (udgift) på en Finanslovskonto og som indtægter på andre Finanslovs-konti. Både udgift og indtægt gives som Driftsbevillinger. Der foretages ikke eliminering heraf, hvorfor selvstyrets samlede regnskab kommer til at vise større udgifter og indtægter end der reelt er tale om.

På en række Finanslovs-konti (primært vedrørende brancheskolerne) er der overførselsadgang, hvilket administreres ved at over/underskud bogføres i skolernes regnskaber. Derved påvirkes selvstyrets samlede regnskab med poster, der ikke reelt er udtryk for indtægter/udgifter i det pågældende regnskabsår.

Konsolideringsmæssigt er regnskabet opbygget således, at nettostyrede virksomheder kun indgår med bevillingsafregning og mellemregninger – på næsten samme måde som de selvstyrejede selskaber.

Selvstyret viser to resultater i årsregnskabet:

- **DAU-resultatet** – der udgør summen af indtægter, driftsudgifter, anlægsudgifter og forskydninger i udlån. DAU-resultatet har til formål, at sikre en bevillingsmæssig ramme for både indtægter og udgifter og ind- og udbetalinger vedrørende udlån.
- **DA-resultatet** – der udgør DAU-resultatet korrigeret for (efter tilbageførsel af) forskydninger i udvalgte udlån. Det defineres fra lånetype til lånetype, hvorvidt det skal korrigeres i DAU-resultatet for at nå frem til DA-resultatet eller ej. Vurderingen sker med afsæt, hvorvidt lånet er rentebærende og hvorvidt der kan forventes en tilbagebetaling af hovedstolen gennem eksempelvis brugerbetaling udløst af det bagved liggende aktiv (eksempelvis vandkraftværk)

Vi anbefaler at såvel overførselsregler som konsolideringsprincipper og opgørelsen af de forskellige resultatbegreber beskrives bedre under anvendt regnskabspraksis, således at en regnskabslæser har mulighed for at tage højde herfor, såfremt det måtte ønskes.

Vi har i øvrigt kontrolleret, hvorvidt årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med den beskrevne regnskabspraksis uden dette har givet anledning til bemærkninger. ”

Vi har ved årets revision konstateret at forholdet ikke er ændret i forhold til tidligere år, hvorfor vi fastholder vores bemærkning.

3.2.3. Indskærpelse af Bruttolønlisternes vigtighed i forhold til interne kontroller (2013-4)

I revisionsprotokollen for 2013 side 955 anførte vi følgende:

” Vi har herunder ved besøg i decentrale enheder testet enhedernes kontrol af bruttolønslister. Dette er en nøglekontrol i forhold til sikring mod, at der udbetales forkerte lønninger. Bruttolønslisterne gennemgås med forskellig grad af omhyggelighed og vi anbefaler, at vigtigheden af denne kontrol indskræpes overfor de enkelte enheder.”

Vi har ved årets revision konstateret at forholdet ikke er væsentlig ændret i forhold til tidligere år, men dog forbedret hos de større departementer ved gennemgangen af bruttolønslisterne. Det er således især hos mindre enheder, at godkendelsen mangler.

Vi har ligeledes ved vores revision konstateret, at der ikke følges op på, hvorvidt der modtages retur vedrørende udsendte bruttolønslister, vi anbefaler at denne kontrol etableres.

Vi fastholder derfor vores revisionsbemærkning fra tidligere.

3.2.4. Løbende opfølgning og afstemning af udlånsporteføljer i løbet af året (2013-7)

I revisionsprotokollen for 2013 side 959 anførte vi følgende:

” Vi har påset at låneporteføljerne er opgjort og værdiansat i overensstemmelse med selvstyrets regnskabsprincipper. Derudover har vi udtaget en stikprøve, hvor vi har indhentet og gennemgået den underliggende lånedokumentation.

Selvstyret kan i henhold til bemærkningerne til Finanslovskonto 89.72.12 yde rente- og afdragsfrie lån til – primært - Illuut A/S. Det afgøres imidlertid først ved den endelige udstedelse af gælds brevet, hvorvidt lånene lever op til kravene for rente- og afdragsfrie lån.

I henhold til selvstyrets regnskabsprincipper skal sådanne lån værdiansættes til 0 kr. Der foretages ikke i tilstrækkelig grad opfølgning på, hvorvidt lånene er rente- og afdragsfrie eller ej i løbet af året, hvorfor der foretages ganske store værdireguleringer afledt af gennemgangen af låneporteføljen i forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet.

Vi anbefaler at der følges tættere op herpå i løbet af året, således de store reguleringer i forbindelse med regnskabsaflæggelsen undgås fremadrettet.”

Der har været arbejdet med at styrke arbejdet på området i løbet af året - og der er konstateret betydelige forbedringer i forhold til kontrolarbejdet i tilknytning til ESU og BSU lån.

Årsafslutningsprocessen har dog vist, at der fortsat er behov for at arbejde videre med kontrolarbejdet i forhold til håndtering af lån administreret af INI A/S samt lån til virksomheder – og især i forhold til de nettostyrede virksomheder.

Vi fastholder derfor vores revisionsbemærkning fra tidligere.

3.2.5. Yderligere styrkelse af arbejdet med løbende afstemninger af leverandørgæld (2013-8)

I revisionsprotokollen for 2013 side 963 anførte vi følgende:

” Ved revisionen i forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet har vi konstateret enkelte åbentstående poster, hvor en regning fremgår af leverandørens kontoudtog pr. 31. december, men hvor regningen endnu ikke ses bogført i selvstyrets regnskab.

Det kan være en indikation af, at udgifterne ikke er korrekt periodiseret – og at der dermed mangler udgifter i det aflagte årsregnskab. Det er dog ikke vores vurdering, at dette påvirker det samlede årsregnskabs retvisende billede.

Vi anbefaler at arbejdet med afstemning af kreditorer – og afklaring af eventuelle åbentstående mellemværender – skærpes yderligere fremadrettet.”

Afstemning af mellemværender med eksterne leverandører er en nøglekontrol i forhold til sikringen af en korrekt periodisering af køb af varer og tjenester. Dette har igen stor betydning for om, såvel den løbende budgetopfølgning som årsregnskabet er retvisende.

Der har været arbejdet med at styrke processen på området i løbet af året, men såvel vores revision i løbet af året som i forbindelse med årsafslutningsprocessen har vist, at der ikke foretages afstemninger som ønsket, samt at de foretagne afstemninger indeholder for mange åbentstående poster, hvorfor der fortsat er behov for at arbejde videre med afstemninger af mellemværender med kreditorer.

Vi anbefaler at arbejdet med afstemning af kreditorer – og afklaring af eventuelle åbentstående mellemværender – skærpes yderligere fremad rettet, således at der fokuseres på månedsvist at afstemme top10 leverandører, samt udføre kontrol af afstemningerne.

Vi fastholder derfor vores revisionsbemærkning fra tidligere.

3.2.6. Indskærpelse af reglerne om bevillingskontrol (2013-9)

I revisionsprotokollen for 2013 side 967 anførte vi følgende:

” Det fremgår af Lov om Grønlands Selvstyres budget, at ingen udgift må afholdes og ingen indtægt må oppebæres uden forudgående bevilling. Bevillingsmæssigt sondres mellem driftsbevillinger, lovbundne bevillinger, tilskudsbevillinger, anlægsbevillinger og indtægtsbevillinger. Med mindre andet fremgår eksplicit, så gives bevillingerne som nettobevillinger – dvs. at merindtægter ikke automatisk må anvendes til merudgifter.

Ifølge Regnskabshåndbogen sektion 7.3. skal der afgives regnskabsmæssige forklaringer, når det totale forbrug afviger med mere end 2 pct. eller 200.000 kr. i forhold til den givne bevilling.

Departementet skal oplyse, hvilke forhold der kan begrunde afvigelse set i forhold til de gennemførte aktiviteter – og hvorfor der i givet fald ikke har kunnet skaffes bevillingsmæssig hjemmel for afvigelsen. ”

Det er vores vurdering, at regnskabsforklaringerne er bedre end tidligere, men at der fortsat mangler tilstrækkeligt substans i forklaringerne – herunder betragtninger om aktivitetsniveauer, konsekvenser af ubesatte stillinger etc.

Der ses heller ikke i år begrundelser for, hvorfor man ikke har kunnet skaffe bevillingsmæssig hjemmel for afvigelsen. Overordnet betragtet kan en bevillingsoverskridelse – som følge af en manglende tillægsbevillingsansøgning - skyldes manglende præcision og rettidig omhu i den økonomiske styring, manglende evne eller vilje til at gennemføre tilstrækkelige tiltag i forhold til truende bevillingsoverskridelser og/eller udgifter udløst af ekstraordinære begivenheder ultimo året, som det dermed ikke har været muligt at forudse i så god tid, at det har været muligt at gennemføre en tillægsbevillingsproces.

Der er fra flere sider udtrykt ønske om en justering af reglerne for, hvornår der skal redegøres for, hvorfor det ikke har været muligt, at indhente den fornødne bevillingsmæssige dækning til imødegåelsen af bevillingsafvigelsen. Dette kan derfor overvejes.

På trods af de forbedringer, der reelt også er sket på området, fastholder vi vores bemærkning fra sidste år.

3.2.7. Overvejelse af mulighederne for at tilpasse regler om føring af inventarfortegnelser (2013-10)

I revisionsprotokollen for 2013 side 968 anførte vi følgende:

” Selvstyret har meget store værdier, der ikke fremgår af årsregnskabet, men som man af forvaltningsmæssige hensyn foretager registrering af.

Det fremgår således af regnskabshåndbogen, at de enkelte enheder skal have en inventarfortegnelse. Det er tilladt at føre inventarfortegnelsen i form af billede dokumentation.

Der bruges ganske store ressourcer på dette – ikke mindst i driftsenhederne (skoler, døgninstitutioner og hospitalsvæsen). Samtidig kan det være vanskeligt at kontrollere den fortsatte tilstedeværelse af aktiver, da denne type aktiver ofte flyttes rundt mellem forskellige lokaler.

Det er vores opfattelse, at administrationen heraf kunne effektiviseres meget ved at gøre registreringen mere fokuseret på større aktiver (eksempelvis kun enkeltaktiver med en anskaffelsessum på over 50 eller 100.000 kr.) – og aktiver af privat anvendelig karakter (eksempelvis tv, foto og it-udstyr).

Vi anbefaler, at de nuværende regelsæt evalueres og eventuelt justeres.”

Vi har ved årets revision konstateret, at forholdet ikke er ændret i forhold til tidligere år, hvorfor vi fastholder vores bemærkning.

3.2.8. Manglende afstemninger af Anlægs- og Renoveringsfonden i løbet af året (2014-1)

Vi anførte i revisionsprotokollen for 2014, at der ikke løbende sker afstemning mellem saldi i finansmodulet og saldi i time-sagsmodulet. Forholdet var uændret i 2015.

Der er i 2016 sket væsentlige forbedringer på området, men arbejdet hermed er endnu ikke helt afsluttet, hvorfor vi fastholder punktet delvist.

Der henvises til afsnit 5.3.10. for en nærmere beskrivelse heraf.

3.2.9. Materiale til brug for revision i forbindelse med årsregnskabsafslutningen (2015-1)

I revisionsprotokollen for 2015 side 1076 anførte vi følgende:

”Grundlæggende er det vores vurdering, at der arbejdes målrettet på at forbedre dokumentationsmaterialet i tilknytning til aflæggelsen af årsregnskabet.

Ikke desto mindre bemærker vi, at den dokumentation for kvalitetssikringen af årsrapporten heller ikke i år var udarbejdet ved påbegyndelsen af revisionen:

- På trods af at selvstyret har udarbejdet sin årsrapport mere end 3 måneder efter regnskabsårets udløb*
- Tidspunktet for revisionens udførelse har været aftalt i længere tid*
- Der har været fremsendt arbejdsplaner med beskrivelser af dokumentationskrav etc.*

Det modtagne materiale var således ikke på alle områder udarbejdet og/eller fuldt kvalitetssikret – og det er vores opfattelse, at man heller ikke i 2015 har nået sit mål om løbende kvalitetssikring/controlling af regnskabsmaterialet i et tilstrækkeligt omfang for en organisation af Selvstyrets størrelse.

Vi har dog noteret os, at der i 2015 har været arbejdet mere med den løbende budgetopfølgning end tidligere, hvilket har styrket kvaliteten af den løbende rapportering.

Ikke desto mindre har vi også i år måttet anvende yderligere ressourcer til revisionsarbejdet, ligesom processen er blevet forsinket fordi, det løbende har været nødvendigt, at indhente dokumentationsmateriale og/eller supplerende dokumentationsmateriale, som det oprindeligt var aftalt skulle foreligge ved statusrevisionens opstart. Det har herunder været nødvendigt, at rykke gentagne gange for det aftalte materiale.

Vi anbefaler derfor, at der fremad rettet udarbejdes et årshjul, hvor planlagte opgaver og deadlines lægges ind i en fast plan, at bogholderiet løbende (månedligt) kvalitetssikres, hvilket både vil styrke

grundlaget for det løbende opfølgning og lette arbejdet med udarbejdelse og kvalitetssikring af årsrapporten i betydelig grad.”

Det er vores vurdering at processen frem mod revision 2016 er forbedret, og at der er fokus herpå. Alligevel oplever vi fortsat ikke helt den ønskede kvalitet i materialet hvorfor vi fastholder punktet delvist.

3.3. Opfølgning på Revisionsudvalgets betænkning vedrørende regnskab 2015

På baggrund af vores revisionsprotokol til Landskassens regnskab for 2015 har Revisionsudvalget indhentet Naalakkersuisuts besvarelser til de afgivne revisionsbemærkninger.

Vi har gennemgået de modtagne svar, ligesom vi har gennemgået Revisionsudvalgets betænkning til Landskassens årsregnskab for 2015.

For en række af de initiativer, der indgår i Naalakkersuisuts besvarelser er det endnu for tidligt at vurdere, hvorvidt de er iværksat fuldt ud – og hvorvidt de har haft den ønskede effekt.

Som det fremgår af afsnittet om opfølgning på revisionsbemærkninger fra tidligere år, så er en del af punkterne fra tidligere fortsat åbenstående, hvilket blandt andet er et udtryk for, at der går et stykke tid fra beslutning af initiativ til den konkrete effekt kan ses.

Vi vil ved revisionen af årsregnskabet for 2017 fortsat følge op på fremdriften af de iværksatte initiativer til afhjælpning af de påpegede forhold – samt effekten heraf.

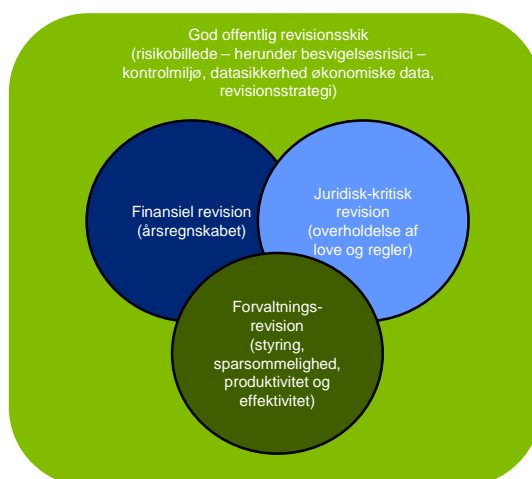
4. Revisionens udførelse

Revisionen er udført i overensstemmelse med Landstingslov nr. 23. af 3. november 1994 om Grønlands Selvstyres regnskabsvæsen m.v. § 5 og 6 udført revisionen af Selvstyrets årsregnskab for 2014.

Revisionen er hidtil udført i overensstemmelse med God Revisionskik, hvilket omfatter revisionen af årsregnskabet samt til en vis grad overholdelse af love og regler i forhold til de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen.

Revisionsudvalget kan derudover iværksætte forvaltningsrevisionsundersøgelser.

Det er aftalt med Revisionsudvalget, at vi fra og med 2015 gradvist indfører en revision, der i højere grad tager afsæt i principperne for God Offentlig Revisionskik, der er en revisionskik, der i højere grad tager udgangspunkt i de særlige forhold, der gælder i organisationer, der forvalter midler og ikke har til formål at skabe et økonomisk afkast af de investerede midler.

Som statsautoriserede revisorer er vi underlagt gældende internationale revisionsstandarder for statsautoriserede revisorer. Internationalt gælder derudover de såkaldte INTOSAI-standarder for Rigsrevisionernes arbejde. Udover revisionsstandarderne for statsautoriserede revisorer vil vi derfor fremadrettet arbejde i retning af også – i så vid udstrækning som muligt – at standarderne for god offentlig revision ved udførelsen af revisionen af Grønlands Selvstyre.

For god ordens skyld skal det bemærkes, at vores påtegning på Landskassens årsregnskab fortsat er udformet i overensstemmelse med den gældende lov, medens vores afrapportering i denne revisionsprotokol nu også omfatter en afrapportering om den udvidede juridisk-kritiske revision og den udførte løbende forvaltningsrevision.

Revisionspåtegningen vil blive tilpasset fra 2018, hvor vedtagelsen af den nye Budgetlov indfører God Offentlig Revisionskik som revisionsprincip i selvstyre og kommuner.

Vi har i øvrigt i bilag 2 redegjort nærmere for revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordelingen mellem Selvstyret og os.

4.1. Risikobillede

Revisionen planlægges og udføres på grundlag af en systematisk vurdering og kontroller, således at hovedvægten lægges på de poster i årsrapporten, de dele af selvstyrets regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst.

På samme vis foretages en vurdering af, hvor risikoen for overtrædelser af love og regler i forhold til de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, herunder om de er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Naalakkersuisuts og Inatsisartuts øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Endvidere gennemføres der en vurdering af, hvor risikoen for at udførelsen af de politisk truffne beslutninger ikke varetages på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen planlægges og udføres på grundlag af en systematisk risikovurdering på tværs af selvstyrets departementer, styrelser og institutioner, således at hovedvægten lægges på de poster i årsregnskabet, de dele af selvstyrets regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst.

Dette indebærer også at hovedparten af revisionen udføres ved besøg i de centrale enheder, der varetager en række opgaver på tværs af selvstyrets enheder, herunder ASA (Regnskab) og ASA (Løn), Skattestyrelsen og Digitaliseringsstyrelsen. Derudover besøges alle departementer som udgangspunkt hvert år, ligesom enheder under selvstyret med krav om aflæggelse af reviderede driftsregnskaber (brancheskolerne og de nettostyrede virksomheder) ligeledes besøges hvert år.

Øvrige enheder besøges efter en rotationsplan, der koordineres med selvstyrets Interne Revision.

Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens og årsregnskabets rigtighed. I forbindelse hermed tester vi de interne kontroller i det omfang, vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet.

På samme vis udføres den juridisk-kritiske revision og forvaltningsrevision efter en rotationsplan, således væsentlige områder omfattes af revisionen over en flerårig periode, men ikke hvert år.

Juridisk-kritisk revision i forhold til generelle forvaltningsretlige love og regler og materialretlige love og regler revideres i overensstemmelse med gældende revisionsstandarder kun som et led i større forvaltningsrevisionsundersøgelser.

5. Finansiell revision

5.1. Kontrolmiljø

I lighed med tidligere år har vi i revisionen haft fokus på selvstyrets kontrolmiljø, og hvorledes der er designet og implementeret et effektivt kontrolmiljø.

Nedenstående figur markerer opbygningen af selvstyrets kontrolmiljø, hvoraf områder markeret med grønt er udtryk for særlige fokuspunkter i revisionen i forhold til revisionen af årsregnskabet.

Revisionen omfatter en vurdering af, om virksomhedens rapporteringssystemer, forretningsgange og interne kontroller fungerer forsvarligt. Formålet hermed er at påse, om der forefindes korrekte, troværdige og rettidige bogholderiregistreringer som grundlag for regnskabsaflæggelsen.

5.1.1. Risikostyring

Selvstyrets arbejde med intern kontrol ville kunne styrkes ved en mere bevidst og struktureret tilgang til kortlægning af risici for såvel bevidste som ubevidste fejl og mangler samt design af relevante kontroller til imødegåelse af disse risici – og ikke mindst en styrket opfølgning på, at disse kontrolaktiviteter reelt også udføres i det omfang og med den dybde, som de er designet.

5.1.2. Drøftelser med ledelsen om besvigelser

I forbindelse med planlægning af vores revision har vi forespurgt ledelsen i Økonomi- og Personalestyrelsen om risikoen for besvigelser.

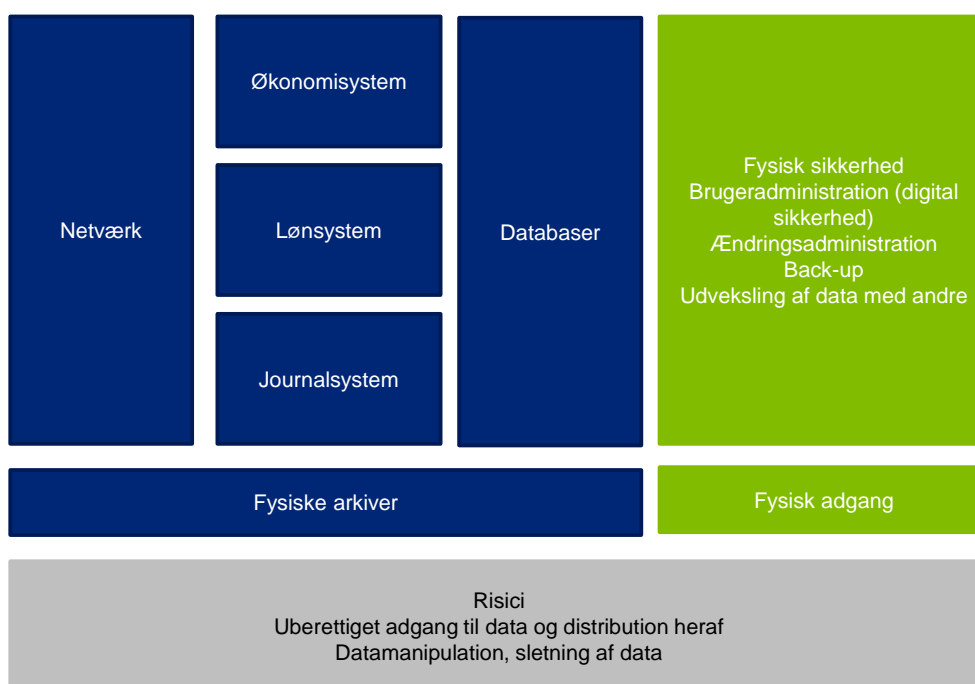
Ledelsen har over for os oplyst, at der efter dens vurdering ikke er særlig risiko for besvigelser, og at selvstyret har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, herunder fejlinformation forårsaget af besvigelser. Ledelsen har endvidere oplyst, at

den ikke har kendskab til besvigelser eller igangværende undersøgelser af formodede besvigelser af væsentlig karakter.

Det bør overvejes at etablere en mere systematisk risikostyring, således man struktureret og systematisk kortlægger sådanne risici. Derved vil der være en bedre dokumentation, der underbygger ledelsens vurdering.

Vi skal bemærke, at vi ikke under vores revision har konstateret fejl i årsregnskabet som følge af besvigelser.

5.2. Anvendelse af IT og generelle IT-kontroller

Områder markeret med grønt er udtryk for, at dette er særlige fokuspunkter i revisionen.

Vi har i 2016 fulgt op på afhjælpningen af de anbefalinger, som vores revision af Selvstyrets IT-anvendelse og generelle IT-kontroller gav anledning til.

På baggrund af vores revision for 2016 er det vores vurdering, at der fortsat er mulighed for forbedring af de generelle it-kontrollers udformning og opretholdelse på enkelte områder.

Svaghederne betyder blandt andet, at for mange personer kan have adgang til vigtige systemer og data, herunder indkøbs- løn- og bogføringssystem – samt til at korrigere heri uden dette nødvendigvis opfanges af en efterfølgende kontrol.

Vi har således følgende væsentlige anbefalinger:

1. Der bør udarbejdes en overordnet og ledelsesgodkendt it-risikoanalyse for selvstyret med henblik på at fastlægge det it-sikkerhedsniveau, som ledelsen ønsker. På baggrund af it-risikoanalysen bør it-sikkerhedspolitikken revurderes og godkendes af ledelsen.
2. Dokumentation af oprettelse, ændring og nedlæggelse af brugerrettigheder
3. Passwordsikkerheden på XAL og MRLøn bør forbedres
4. Anvendelsen af fællesbrugerprofiler på IRIS, MRLøn og eSkat bør begrænses
5. Det bør for XAL, IRIS, MRLøn og eSkat sikres, at udviklere ikke har adgang til produktionsmiljøet. Såfremt dette ikke er muligt bør adgangen overvåges.
6. Der indhentes en erklæring vedrørende IT-serviceleverandører
7. Der foretages låsning af betalingsfiler til overførsel i bank.
8. Der oprettes overvågning af jobkørsler i IRIS, MR-løn, E-skat samt Sulinal
9. Alle ændringer i brugersystemer testes forud for implementering.

Anbefalingerne kan uddybes som følgende:

Ad 2)

Der findes procedure for oprettelse og ændring af brugerrettigheder, men det har dog ikke været muligt at fremskaffe tilstrækkelig dokumentation herfor.

Vi har fået oplyst, at der kvartalsvis opfordres til revurdering af hvorledes brugerprofiler skal nedlægges for fratrådte brugere. Dog kan vi konstatere at der ikke foretages periodisk revurdering af tildelte rettigheder på alle niveauer.

Desuden udarbejdet der ikke en matrix over rettigheder som konflikter med hinanden. Samt at der i MR Løn ikke er taget stilling funktionsadskillelsen, ligesom at antallet af admin-brugere i MR Løn med fulde rettigheder er højt.

Det har ikke været mulig at dokumentere bruger nedlæggelser, ligesom brugernedlæggelser ofte ikke videregives af de ansvarlige medarbejdere. Vi har under revisionen således konstateret brugere som fortsat har adgang har på trods af at brugere ikke længere er ansat

Ad 3)

Der stilles ikke krav om logning af brugeres handlinger med henblik på at opdage forsøg på uautoriserede handlinger, herunder forsøg på uautoriseret tilgang til systemer.

Vi har endvidere fået oplyst, at der ikke er etableret en kontrol med henblik på at sikre, at specificerede logningskrav implementeres på relevante platforme, og at der ikke periodisk sker gennemgang af relevante logs eller alarmer på baggrund af disse.

Ad 4 og 5)

Leverandøren (herunder udviklere) af selvstyret har ubegrænset og uovervåget adgang til produktionsmiljøet på MR-Løn, XAL, IRIS og E-Skat. Endvidere foregår adgangen foregår via fællesbrugerne 'kimikadm' samt 'System', og der foretages ikke kompenserende kontroller, hvor Skattestyrelsen periodisk gennemgår log over KimikIT tilgang til produktionsmiljøet, med henblik på at verificere, at de kun tilgår miljøet på baggrund af et godkendt behov herfor.

Vi har fået oplyst, at sådanne adgange er nødvendigt i forbindelse med support, fejlrettelser, idriftsættelser o.l.

Det er dog fortsat vores anbefaling at Der bør på AD og MRLøn ryddes op i tildelte administrative adgange, og adgangene bør alle (også eksterne konsulents) være formelt godkendte og dokumenterede

Ad 6)

Vi har i lighed med tidligere år ikke modtaget en erklæring fra selvstyrets IT leverandører, vedrørende deres generelle IT kontroller.

Vi anser denne for en vigtig del af den udførte IT revision, og anbefaler at selvstyret indhenter en sådan erklæring årligt.

Ad 7)

Alle ansatte i DcR har adgang til det fællesdrev hvor betalingsfilen fra XAL, som manuelt flyttes over i banksystemet, ligger. Herved er der er risiko for at filen manipuleres, inden den indlæses i banksystemet.

Vi anbefaler at dette udbedres straks.

Ad 8)

Der foretages ikke overvågning ved job kørsler i de nævnte systemer, hvilket kan medføre forkert eller manglende kørsel af de respektive jobs.

5.3. Årsregnskab

5.3.1. Årsregnskab – anvendt regnskabspraksis

Selvstyret årsregnskab aflægges i al væsentlighed efter udgiftsbaserede regnskabsprincipper.

Det betyder at indtægter og udgifter som udgangspunkt henføres til det regnskabsår, hvor den ydelse der ligger til grund for en indtægt eller en udgift leveres (retserhvervsprincippet).

Grundprincippet afviges dog på enkelte områder som eksempelvis indtægter fra skatter og afgifter (indberettede skatter korrigeret for resultater af det ligningsmæssige arbejde) samt i forhold til betydelige krav, der ikke kan opgøres endeligt på statustidspunktet (hensættelser).

For så vidt angår de selvstændige virksomheder (brancheskolerne), så indgår disse både som aktivitetsbaserede tilskud (udgift) på en Finanslovskonto og som indtægter på andre Finanslovs-konti. Både udgift og indtægt gives som Driftsbevillinger. Der foretages ikke eliminering heraf, hvorfor Selvstyrets samlede regnskab kommer til at vise større udgifter og indtægter end der reelt er tale om.

På en række Finanslovs-konti (primært vedrørende brancheskolerne) er der overførselsadgang, hvilket administreres ved at over/underskud bogføres i skolernes regnskaber. Derved påvirkes selvstyrets samlede regnskab med poster, der ikke reelt er udtryk for indtægter/udgifter i det pågældende regnskabsår.

Konsolideringsmæssigt er regnskabet opbygget således, at nettostyrede virksomheder kun indgår med bevillingsafregning og mellemregninger – principielt på samme måde som de Selvstyreejede selskaber.

Selvstyret viser to resultater i årsregnskabet:

- **DAU-resultatet** – der udgør summen af indtægter, driftsudgifter, anlægsudgifter og forskydninger i udlån. DAU-resultatet har til formål, at sikre en bevillingsmæssig ramme for både indtægter og udgifter og ind- og udbetalinger vedrørende udlån.
- **DA-resultatet** – der udgør DAU-resultatet korrigeret for (efter tilbageførsel af) forskydninger i udvalgte udlån. *Det defineres fra lånetype til lånetype, hvorvidt det skal korrigeres i DAU-resultatet for at nå frem til DA-resultatet eller ej. Vurderingen sker med afsæt, hvorvidt lånet er rentebærende - og hvorvidt der kan forventes en tilbagebetaling af hovedstolen gennem eksempelvis brugerbetaling udløst af det bagved liggende aktiv (eksempelvis vandkraftværk)*

Vi anbefaler at såvel overførselsregler som konsolideringsprincipper og opgørelsen af de forskellige resultatbegreber beskrives bedre under anvendt regnskabspraksis, således en regnskabslæser har mulighed for at tage højde herfor, såfremt det måtte ønskes.

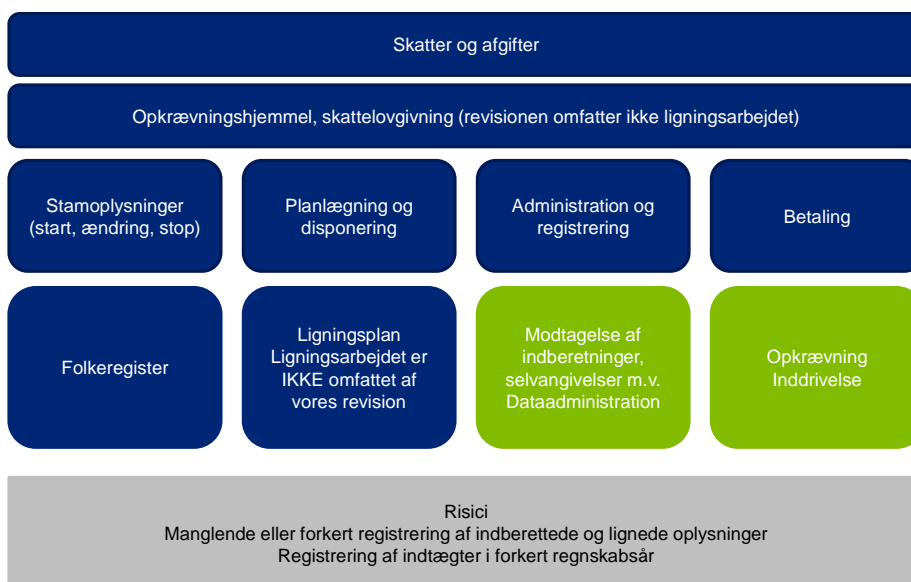
Vi anbefaler endvidere, at det defineres mere klart, hvilke poster, der skal korrigeres for i DA-resultatet.

Endelig anbefaler vi, at det defineres, hvilke poster, der fremadrettet må posteres via egenkapitalen – herunder i forhold til håndtering af korrektioner vedrørende tidligere år.

Vi har i øvrigt kontrolleret, hvorvidt årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med den beskrevne regnskabspraksis uden dette har givet anledning til bemærkninger.

5.3.2. Skatter og afgifter, 2.319 mio.kr.

Indtægter fra skatter og afgifter administreres af Skattestyrelsen.

Områder markeret med grønt er udtryk for, at dette er særlige fokuspunkter i revisionen.

Vi har påset at der er foretaget afstemning mellem økonomisystemet og E-skat, ligesom vi har indhentet og gennemgået Skattestyrelsens redegørelse for periodisering af skatter i overensstemmelse med Selvstyrets regnskabsprincipper herfor.

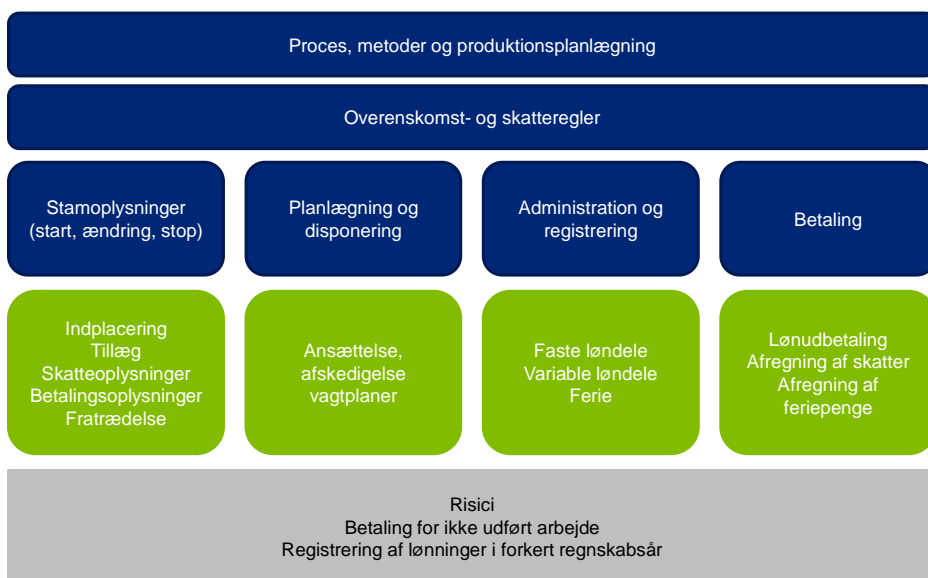
Indførelsen af digitale indberetninger fra arbejdsgiverne gennem de senere år har medført en hurtigere registrering af skatter, hvorved en stadigt større del af skatteindtægterne indtægtsføres i det år, som skatterne faktisk vedrører.

Det skal for god ordens skyld nævnes, at vores revision ikke omfatter selve skatteligningen.

På afgiftssiden har vi påset, at de afgifter, der opkræves med faste intervaller er indtægtsført i korrekt regnskabsår.

5.3.3. Lønninger og pensioner, 1.744 mio.kr.

En stor del af lønadministrationen varetages af ASA (Løn)

Områder markeret med grønt er udtryk for, at dette er særlige fokuspunkter i revisionen

5.3.3.1. Bruttolønninger

Vi har ved besøg i decentrale enheder testet enhedernes kontrol af bruttolønninger. Dette er en nøglekontrol i forhold til sikring mod, at der udbetales forkerte lønninger. Bruttolønningerne gennemgås med forskellig grad af omhyggelighed og vi anbefaler, at vigtigheden af denne kontrol indskræpes over for de enkelte enheder.

Enhederne skal hver måned indsende en godkendelse af bruttolønningerne til ASA. Vi har ved den løbende revision konstateret, at dette ikke altid sker, ligesom der ikke er implementeret rykkerprocedure til at sikre der modtages svar fra enhederne. Vi anbefaler at der oprettes procedurer til at sikre dette.

I forbindelse med årsafslutningen har vi påset, at der er foretaget afstemning mellem økonomisystem, lønsystem og indberetninger til Skattestyrelsen.

Der er i forbindelse med udarbejdelsen af årsregnskabet for 2016 foretaget afstemning mellem de samlede lønninger, der er udbetalt ifølge lønsystemet og lønninger, der er indberettet til Skattestyrelsen via Sulinal – samt de lønninger, der er bogført i økonomisystemet og som dermed indgår i årsregnskabet. Men ikke mellem Sulinal og XAL

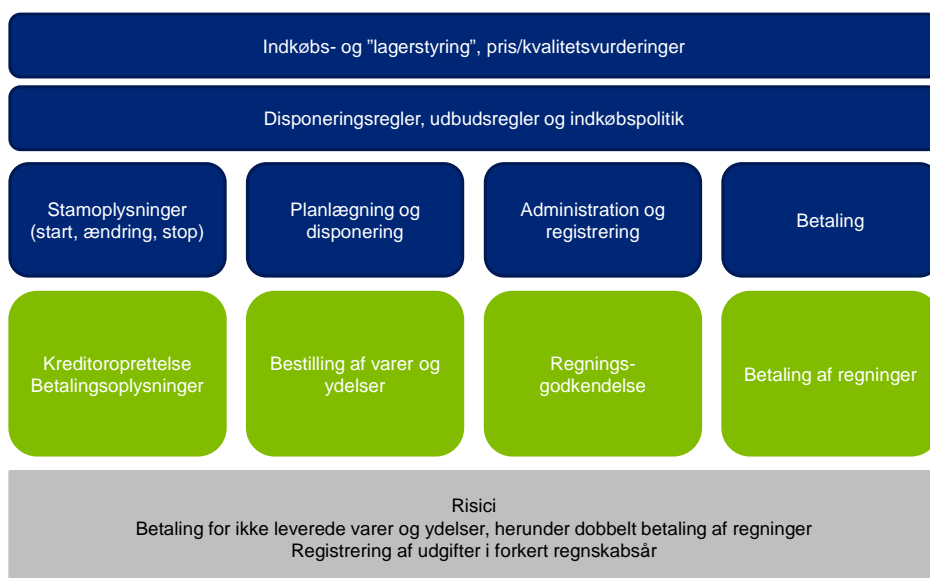
Løbende afstemning af de bogførte lønninger er en væsentlig kontrol, til at opdage eventuelle fejl i forbindelse på lønområdet.

Kontrollen udføres p.t. en gang årligt. For både at styrke kontrollens effektivitet og for at lette arbejdet med afstemningen, bør afstemning foretages månedsvist.

Dette vil indebære at eventuelle fejl og mangler opdages tidligere – og det vil give en større rutine i gennemførelsen af afstemningsarbejdet.

Samtidig bør afstemningsarbejdet tillige omfatte afstemningen mellem Sulinal og XAL.

5.3.4. Køb af varer og tjenesteydelser, 1.392 mio.kr.

Områder markeret med grønt er udtryk for, at dette er særlige fokuspunkter i revisionen.

5.3.4.1. Periodisering

I forbindelse med årsafslutningen har vi kontrolleret, at udgifter er henført til det regnskabsår de vedrører.

Det er herved konstateret, at der er eksempler på udgifter, der ikke er korrekt periodiseret. Herunder kreditnotaer for i alt 7,5 mio. kr. som var registreret i 2017 men vedrørte 2016.

Omfanget heraf påvirker dog ikke regnskabets samlede retvisende billede.

5.3.5. Bank- og kassebeholdninger, 559 mio.kr.

Der foretages løbende afstemning af de centrale bankbeholdninger (konti med mange transaktioner og store indeståender).

I den forbindelse har vi konstateret flere i lighed med tidligere år har vi dog konstateret, at flere mindre bankkonti, primært fra de enheder, som fortsat selv har ansvaret herfor, ikke har været afstemt løbende i året. Endvidere foretages der ikke en fuldstændig afstemning af kreditorbankkontoen, hvor alle poster udlignes, hvilket ifølge vor oplysninger skyldes at der er mange bilag som posteres i klumper. Vi anbefaler at dette prioriteres fremadrettet, således en fuldstændig afstemning sikres.

I forbindelse med revisionen har vi konstateret en række åbenstående poster af ældre dato, som der ikke er taget stilling til.

Det er vores opfattelse at det som udgangspunkt de enkelte enheders ansvar at sådanne poster afklares løbende, men at dette ikke sker, og at der fra centralt hold ikke tages hånd om dette. Det er vores opfattelse at posterne falder mellem 2 led, som følge af manglende enighed om ansvarsfordelingen for løsning heraf.

Der er i lighed med tidligere år ligeledes konstateret negative og/eller store kassebeholdninger enkelte steder, hvilket er en indikation på, at der ikke løbende foretages afstemning af beholdningen samt at Intern Revision, som den kontrollerende enhed, ikke forholder sig kritisk til de modtagne afstemninger.

Løbende afstemning af likvide poster er et central element i den interne kontrol, hvorfor vi anbefaler, at der fremadrettet iværksættes tiltag til at løbende at foretage en kritisk gennemgang af såvel bankafstemninger som kasseopgørelser.

5.3.6. Udlån til virksomheder, 2.061 mio. kr.

Vi har påset at der er foretaget afstemning af udlån til virksomheder (nettostyrede virksomheder samt virksomheder ejet Grønlands Selvstyre).

I forbindelse med årsafslutningen 2015 henledte vi ASA's opmærksomhed på en difference mellem disponible langfristede ifølge Anlægs- og Renoveringsfonden og langfristede udlån.

ASA har gennemført en udredning heraf og det er derved konstateret, at der gennem en årrække har manglet en postering vedrørende mindreforbrug vedrørende Nukissiorfiits lånefinansierede anlægsprojekter.

Den manglende korrektion har ikke haft nogen DAU-virkning – og dermed de politiske disponeringsmuligheder, men har medført fejl i opgørelsen af regnskabsposterne "Anlægsudgifter" og "Forskydningen i udlån" i den artsopdelte resultatopgørelse.

Da denne lånetype korrigeres i DA-resultatet har det medført fejl i opgørelsen heraf i variende omfang i en årrække.

Fejlen opstår som følge af de meget komplekse posteringsmåder, der er etableret på området samt som følge af utilstrækkelige afstemninger på området.

Det forventes at såvel løbende afstemninger samt indførelsen af en ny kontoplan i tilknytning til det nye ERP-system vil imødegå tilsvarende fejl fremadrettet.

Korrektioner vedrørende tidligere år (ca. 133 mio. kr.) er gennemført via Selvstyrets egenkapital, mens de faktiske posteringer vedrørende 2016 (ca. 10 mio. kr.) er gennemført via resultatopgørelsen.

5.3.7. Boligstøtteudlån, 746 mio.kr.

Vi har påset at låneporteføljerne er opgjort og værdiansat i overensstemmelse med selvstyrets regnskabsprincipper. Derudover har vi udtaget stikprøver, hvor vi har indhentet og gennemgået den underliggende lånedokumentation.

Selvstyret kan i henhold til bemærkningerne til Finanslovskonto 89.72.12 yde rente- og afdragsfrie lån til – primært - Illuut A/S. Det afgøres imidlertid først ved den endelige udstedelse af gælds-brevet, hvorvidt lånene lever op til kravene for rente- og afdragsfrie lån.

I henhold til selvstyrets regnskabsprincipper skal sådanne lån værdiansættes til 0 kr. Der foretages ikke i tilstrækkelig grad i løbet af året afstemning af låneporteføljen. Vi anser den manglende løbende afstemning af låneporteføljen som en væsentlig mangel i de interne kontroller.

Som følge af tidligere års manglende opfølgning på, hvorvidt lånene er rente- og afdragsfrie eller ej, er der ultimo året foretaget en værdiregulering vedrørende rente- og afdragsfrie lån, samt INI lån på i alt 18 mio.kr.

Værdireguleringen medfører et regnskabsteknisk tab på 18 mio.kr., der er bogført direkte på balancenkontoen. Eftersom selve udbetalingen af lånet har påvirket DAU-resultatet.

Vi anbefaler at der følges tættere op herpå i løbet af året, således de store reguleringer i forbindelse med regnskabsaflæggelsen undgås fremadrettet.

5.3.8. Andre tilgodehavender, 1.281 mio.kr.

I henhold til de interne retningslinjer og forretningsgange i selvstyret skal alle tilgodehavender, der er ældre end 6 måneder afskrives og overføres til inkassomyndigheden ved Skattestyrelsen, hvorefter eventuelle indbetalinger tilgår inkassoafdelingen i henhold til regnskabshåndbogens retningslinjer herom.

I forbindelse med vores gennemgang af de debitorer som administreres fra centralt hold, har vi ved revisionen observeret en række debitorer, som er overforfaldne, med mere end 6 mdr., men ikke overført til inddrivelse og nedskrives, som interne regler foreskriver.

Når saldi ikke nedskrives kan dette medføre en u hensigtsmæssig forskydning af bevillings overholdelse hos de enkelte enheder, lige som manglende overførsel til inddrivelsesmyndigheden, er der en risiko for at der ikke bliver taget hånd om fordringerne, og de derfor forældes.

Vi er under revisionen ikke blevet forelagt materiale som indikerer at fordringen er opretholdt, samt at der er taget stilling til hvorledes beløbene skal nedskrives, hvorfor vi anbefaler at forretningsgange omkring overførsel til inddrivelse overholdes.

5.3.9. Kortfristet gæld, 1.134 mio.kr.

5.3.9.1. Kreditorer

Ved revisionen i forbindelse med aflæggelsen af årsrapporten for 2016 har vi konstateret at der ikke foretages den fornødne afstemning af kreditorer.

Der har været arbejdet med at styrke processen på området i løbet af året, men såvel vores revision i løbet af året som i forbindelse med årsafslutningsprocessen har vist at der ikke foretages afstemninger som ønsket, samt at de foretagne afstemninger indeholder for mange åbenstående poster, hvorfor der fortsat er behov for at arbejde videre med afstemninger af mellemværender med kreditorer.

I forbindelse med revisionen har vi endvidere konstateret en række åbenstående poster af ældre dato, som der ikke er taget stilling til.

Det er vores opfattelse at det som udgangspunkt de enkelte enheders ansvar at sådanne poster afklares løbende, men at dette ikke sker, og at der fra centralt hold ikke tages hånd om dette. Det er vores opfattelse at posterne falder mellem 2 led, som følge af manglende enighed om ansvarsfordelingen for løsning heraf.

Vi anbefaler at arbejdet med afstemning af kreditorer – og afklaring af eventuelle åbentstående mellemværender – skærpes yderligere fremad rettet, således at der fokuseres på månedsvist at afstemme top10 leverandører, samt udføre kontrol af afstemningerne.

5.3.9.2. Periodisering af indtægter og udgifter

Selvstyrets regnskabsprincip er som tidligere nævnt, at indtægter og udgifter henføres til det år, hvor retten hertil optjenes – og ikke det år, hvor betaling finder sted.

Periodiseringen har direkte indflydelse på bevillingsregnskabet, idet en forkert periodisering kan give et forkert billede af, hvorvidt bevillingerne er overholdt eller ikke.

Det er vores opfattelse at dokumentationen for regnskabsposten er mangelfuldt specificeret og forklaret. Vi har derfor været nødt til at udarbejde sådanne specifikationer.

5.3.9.3. Skyldige lønrelaterede poster

Vedrører primært afregninger af A-skatter og skyldige feriepenge. Vi har påset at der er kan foretages specifikationer heraf. Vi har derved konstateret, at der er et faldende antal ældre poster, der henstår til afklaring.

Vi har ikke modtaget opgørelsen af skyldige feriepenge på CPR-nr. niveau, men har fået oplyst, at der p.t. arbejdes med udarbejdelsen af en liste specificeret på enkeltpersoner.

5.3.10. Anlægs- og renoveringsfonden, 979 mio.kr.

Hidtil har Anlægsafdelingen under Departement for Kommune, Bygder, Yderdistrikter, Infrastruktur og Boliger, overvåget bevillinger og forbrug på enkeltprojekter via en regnearksløsning i stedet for via time-sagsmodulet i Selvstyrets økonomisystem.

Vi har ultimo 2015/primio 2016 assisteret Anlægsafdelingen med udarbejdelse af et rapportværktøj, der kan specificere bevillinger og forbrug i økonomisystemet på enkeltprojekter. Dette arbejde viste, at der er en række posteringer (primært frem til 2010) i økonomisystemet, der ikke har fået tilknyttet en projektkode, hvorfor de ikke systemmæssigt kan henføres til konkrete projekter.

Anlægsafdelingen har derfor – i samarbejde med ASA-regnskab – iværksat et projekt, der fremadrettet skal sikre en løbende, korrekt registrering af bevillinger og forbrug i time-sagsmodulet.

Samtidig er der iværksat et arbejde, hvor oplysninger om bevillinger og forbrug i time-sagssystemet kvalitetssikres, således time-sagssystemet fremadrettet bringes til at udtrykke det korrekte billede af bevillinger og forbrug på de enkelte projekter.

Samtidig viste arbejdet, at der er usikkerhed i forhold til en række enkeltposteringer af såvel forbrug som bevillingsreguleringer i økonomisystemet, hvorfor der ikke er overensstemmelse mellem det regneark som Anlægsafdelingen har anvendt som grundlag for den løbende overvågning af bevillinger og forbrug – og for aflæggelsen af de årlige anlægsredegørelser.

Der her i 2016 som følge heraf været foretaget et større oprydningarbejde hvor differencerne er gennemgået og løst post for post. Dette medførte at differencen ultimo 2016 var på 5 mio.kr., hvilket er uvæsentlig for vor revision.

I forbindelse med oprydningsarbejdet viste det sig, at en lang række projekter var fysisk afsluttede, men ikke systemteknisk lukkede. Som følge heraf er der lukket 143 projekter i anlægs- og renoveringsfonden.

En række af de afsluttede projekter rækker mere end 5 år tilbage i tid, hvorfor det ikke har været muligt, at fremskaffe dokumentation i forbindelse med lukningen og opgørelsen af afsluttet projekter – enten fordi bilagene ikke længere opbevares eller fordi ressourcforbruget i tilknytning til fremskaffelsen heraf vil være endog meget stort.

Disse projekter er derfor systemteknisk lukket på baggrund af en tro-og-love-erklæring fra departementet for Kommuner, Bygder, Yderdistrikter, Infrastruktur og Boliger om, at alle udgifter på projekterne efter departementets bedste overbevisning er sandsynlige i forhold til de pågældende projekter.

Bilag vedrørende projekter skal – uagtet 5 års-reglen – altid opbevares indtil projektet er fuldt afsluttet.

Efter hvert afsluttet projekt skal der aflægges et projekt regnskab, som skal afleveres i Intern revision. Vi har fra Intern revision fået oplyst, at sådanne regnskaber ikke er modtaget.

Vi har som led i revisionen foretaget stikprøvevis kontrol af anlægsprojekter. Vi har i den forbindelse konstateret, at der ikke i alle tilfælde løbende sker budget- og økonomi opfølgning af de enkelte projekter. Dette er således eksempler på fejlkonteringer af bevillinger og posteringer mellem projekter, der ikke er tidligere er opdaget og korrigeret.

Opgaven med udarbejdelsen af den årlige beretning om Anlægs- og Renoveringsfondens aktiviteter og status på de enkelte projekter er overgået til Departement for Finanser og Skatter.

Departementet forventer at redegørelsen for 2016 forventes at foreligge i løbet af maj måned 2017, hvilket er væsentligt tidligere end før.

5.3.11. Balancekonto, 6.125 mio.kr.

Balancekontoen af årets resultat samt værdireguleringer af lån, der udstedes eller konverteres til rente og afdragsfrie lån m.v.

Vi har under årets revision konstateret, at der i året er foretaget værdireguleringer på 133 mio. kr. vedrørende korrektion af mindreforbrug i relation til lånefinansierede anlægsbevillinger til Nukisiorfiit for tidligere år.

Der henvises til afsnit 5.3.6. for en nærmere redegørelse herom.

Vi har i den forbindelse konstateret at der ikke foreligger en politik, og godkendelsesprocedure omkring posteringer på balance kontoen.

Der bør formuleres klare principper for, hvornår posteringer kan posteres på egenkapitalen (i stedet for via den bevillingsstyrede drift) – samt hvorledes sådanne posteringer skal godkendes. (særlig godkendelsesproces)

5.3.12. Eventualrettigheder og forpligtelser

I regnskabet side 60 er selvstyrets eventualforpligtelser oplyst. Der findes ifølge vores oplysninger ikke en central registrering af sådanne forpligtelser, ligesom der ikke foretages kvalitetssikring af oplysningerne.

Efter vores opfattelse ville det ligeledes være relevant også at oplyste eventualrettigheder. Det gælder eksempelvis oplysninger om rente- og afdragsfrie lån, der i regnskabet er værdiansat til 0 kr., men som under bestemte forudsætninger fortsat vil kunne medføre en indtægt for selvstyret.

6. Juridisk-kritisk revision

6.1. Overblik – juridisk-kritisk revision

Revisionen udføres stikprøvevis med afsæt i en vurdering af risiko og væsentlighed. Revisionen omfatter således ikke alle love hvert år og giver dermed ikke fuld sikkerhed for at alle fejl og mangler i overholdelsen af love og regler opdages.

Udførelsen af juridisk-kritisk revision har givet anledning til følgende forslag til Selvstyrets overvejelse:

- Udformning af etiske regler
- Etablering af retskildesamlinger, herunder eksempelsamlinger, afgørelsespraksis, udfald af klage- og ankesager m.v.
- Obligatoriske e-learning kurser for sagsbehandlere
- Styrket systemunderstøttelse af sagsbehandlingen
- Indførelse af konsultationspligt hos lovafdelingen ved tvivlsager i forhold til lovfortolkning, delegationsbeføjelser og habilitetsregler
- Indførelse af efterfølgende intern kontrol af sagsbehandling

6.1.1. Drøftelser med ledelsen om overtrædelse af love og regler

Ledelsen har over for os oplyst, at der efter dens vurdering ikke er særlig risiko for overtrædelse af love og regler.

Det bør overvejes at etablere en mere systematisk risikostyring, således man struktureret og systematisk kortlægger sådanne risici. Derved vil der være en bedre dokumentation, der underbygger ledelsens vurdering.

6.1.2. Udformning af et sæt etiske regler

Selvstyrets arbejde med overholdelse af love og regler kunne styrkes gennem udformning af et etisk regelsæt, der fastslår gode leveregler i Selvstyret.

Et etisk regelsæt er ikke alene udtryk for at man skal overholde gældende love og regler, men også hvordan man agerer i forhold til fortolkninger af gældende praksis og hvorledes man bør agere ved ikke direkte lov eller regelregulerede forhold.

6.1.3. Adgang til – samt overblik over - gældende love, regler og fortolkningsbidrag

Alle medarbejdere har adgang til gældende lovgivning via selvstyrets hjemmeside (offentlig tilgængelig for alle borgere) samt til gældende administrative regler via selvstyrets Intranet Nanuaraq.

Efter det oplyste kan det imidlertid være meget vanskeligt, at finde frem til eventuelle andre retskilde som eksempler på afgørelser, herunder af eventuelle klager og ankesager, vejledninger m.v.

Arbejdet med overholdelse af love og regler ville derfor kunne styrkes gennem etablering af mere systematiske søgemuligheder – en funktionalitet der ikke mindst bør vurderes i lyset af den forholdsvis høje personudskiftning i Selvstyret.

6.1.4. Obligatorisk undervisning af nyansatte sagsbehandlere

Ved vores møder med departementerne har vi noteret os, at flere departementer har jurister ansat til at understøtte sikringen af, at forvaltningen sker i overensstemmelse med gældende love og regler.

Juristerne vurderes af departementsledelserne at have et dybtgående kendskab til især faglovgivningen på ressortområdet – alene af den årsag, at de juridiske fagpersoner ofte er inddraget i det lovforberedende arbejde og dermed også har en dyb indsigt i intentionerne bag lovgivningen på området.

Selvstyrets medarbejdere har adgang til følgende kurser i forhold til sagsbehandlingsarbejde:

- Grundlæggende forvaltning (4 dage rettet mod nye sagsbehandlere i selvstyret)
- Sagsbehandlerens arbejde (3 dage rettet mod såvel nye som mere erfarne sagsbehandlere)

Kurserne er ikke i dag obligatoriske.

Det ville efter vores opfattelse være hensigtsmæssigt, såfremt kurser i generel sagsbehandling blev gjort obligatorisk for alle sagsbehandlere inden for det første ansættelsesår.

Det er samtidig vores vurdering, at et sådant kursus med fordel ville kunne udvikles som et e-learningkursus. Dette ville indebære såvel den tidsmæssige som den sproglige fleksibilitet, der kræves ved den forholdsvis store personaleudskiftning, der finder sted på de relevante områder.

6.1.5. Systemunderstøttelse

Sagsbehandlingen understøttes systemmæssigt af sagsbehandlingssystemet F2, der har afløst Captia som Selvstyrets ESDH (elektronisk sags- og dokument håndtering).

ESDH systemet understøtter journalisering af relevant dokumentation i overensstemmelse med gældende regler herom, ligesom systemet via en journalinstruks skal lette arbejdet med fremfindning af relevante sagsakter.

Implementeringen af F2 har været forbundet med en række vanskeligheder, ligesom den bagved liggende journalinstruks har været længe undervejs.

Mange ESDH systemer giver mulighed for etablering af egentligt sagsbehandlingsunderstøttende funktioner som standarddokumenter, tjeklister og vejledning samt digitale kontroller i form af kvitteringer for udførte handlinger i sagsbehandlingsprocessen.

På baggrund af de gennemførte interviews vurderer vi, at disse muligheder kun delvist udnyttet ved opsætningen af det nye ESDH system.

6.1.6. Indførelse af obligatorisk konsultationspligt ved tvivlstilfælde

Lovafdelingen under Formandens kontor tilbyder også i dag rådgivning og assistance til de øvrige departementet, men dette foregår på frivillig basis.

Det kunne overvejes, at indføre obligatorisk konsultationspligt hos lovafdelingen ved tvivlstilfælde i forhold til habilitet, uafhængighed, ressortansvar, sagsafgørelser m.v.

Dette vil forudsætte, at lovkontoret tilføres yderligere ressourcer.

6.1.7. Kvalitetssikring, ledelsestilsyn

Møderne med departementsledelserne viser at korrekt sagsbehandling er et fokusområde med stor ledelsesmæssig bevågenhed.

Sagsbehandlingen tilrettelægges derfor også på en sådan måde, at langt de fleste sager involvere mere end en sagsbehandler – typisk således at mere en mere erfaren medarbejder gennemgår en sag udarbejdet af mindre erfarne medarbejdere.

Departementsledelserne tilkendegav også, at departementschefen gennemgår alle væsentlige sager.

Der er ikke krav om udførelse af fagligt ledelsestilsyn i form af efterfølgende stikprøvevis gennemgang af afsluttede sager. Et sådant fagligt ledelsestilsyn er efter vores opfattelse et godt værktøj, dels til løbende udvikling af sagsbehandlerens kompetencer, dels til løbende monitorering af kvaliteten af sagsbehandlingen. Gennemgangen bør udføres af en erfaren medarbejder – og der bør gives en tilbagemelding til de sagsbehandlere, der har været involveret i sagen.

6.2. Administrative love og regler

6.2.1. Bevillingskontrol – forbrug contra bevilling, overførselsregler m.v.

Ifølge Regnskabshåndbogen sektion 7.3. skal der afgives regnskabsmæssige forklaringer, når det totale forbrug afviger med mere end 2 pct. eller 200.000 kr. i forhold til den givne bevilling.

Departementet skal oplyse, hvilke forhold der kan begrunde afvigelse set i forhold til de gennemførte aktiviteter – og hvorfor der i givet fald ikke har kunnet skaffes bevillingsmæssig hjemmel for afvigelsen.

6.2.1.1. Bevillingsoverholdelse – indholdsmæssig del, afvigelsesforklaringer

Vi har gennemgået afvigelsesforklaringerne, der fremgår af bilag til Landskassens årsregnskab.

Det er vores vurdering, at der er arbejdet med at styrke afvigelsesforklaringerne, hvilket givetvis også skal ses i lyset af, at der har været arbejdet med at styrke arbejdet med de løbende budgetopfølgninger i løbet af året.

Regnskabsforklaringerne varierer dog fortsat en del i grundighed og beskrivelsen af årsagerne til afvigelsen – herunder mere konkrete angivelser af, hvorvidt afvigelser skyldes ændrede aktivitetsniveauer.

Såfremt afvigelserne skyldes, at det ikke har været muligt at besætte alle stillinger bør det efter vores opfattelse samtidigt beskrives, hvilke konsekvenser dette har haft for opgaveløsningen på området.

Ingen af afvigelsesforklaringerne indeholder umiddelbart begrundelser for, hvorfor der ikke har kunnet skaffes bevillingsmæssig hjemmel for afvigelsen.

Vi anbefaler at reglerne for udarbejdelse af afvigelsesforklaringer indskræpes fremadrettet.

6.2.2. Gennemgang af lønsager

Vi har fra lønsystemet udvalgt et antal lønsager for månedslønnede inden for selvstyrets forskellige forvaltningsområder.

For de udvalgte personer har vi detaljeret gennemgået og sammenholdt de udbetalte lønninger, tillæg, diæter og reguleringer mv. med lønkontorets sagsakter og det modtagne kontrolmateriale i form af lønoverenskomster, lønoversigter og cirkulæreskrivelser angående konkrete afgørelser m.m.

Vi har ikke konstateret væsentlige fejl ved den udvalgte stikprøve.

Vi fandt dog at der for flere ansættelser ikke var returneret underskrevet ansættelseskontrakt. I henhold til lovgivning skal ansættelseskontrakter altid forefindes underskrevet hvorfor vi anbefaler at der følges op herpå.

6.2.3. Mellemværende mellem Grønlands Selvstyre og medlemmer af Naalakkersuisut

Vi har i forbindelse med årsafslutningen gennemgået eventuelle embedsmæssige mellemværender med medlemmer af Inatsisartut og Grønlands Selvstyre pr. 31/12-2016.

Gennemgangen omfatter ikke medlemmernes erhvervsmæssige eller private mellemværende med Selvstyret.

Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

7. Forvaltningsrevision

7.1. Overblik – Forvaltningsrevision

Revisionen udføres stikprøvevis med afsæt i en vurdering af risiko og væsentlighed. Revisionen omfatter således ikke alle områder/emner hvert år.

Udførelsen af forvaltningsrevisionen har givet anledning til følgende forslag til Selvstyrets overvejelse:

- Styrket budgetstyring gennem fordeling af bevillinger på måneder og finanskonti
- Styrkelse af kommunikationen om indsatser og mål gennem øget anvendelse af intern aftalestyring
- Styrket økonomisk styring af projekter gennem måling og registrering af eget tidsforbrug i tilknytning hertil
- Styrket evaluering af anvendelse af tilskudsmidler
- Indførelse af skærpede regler for indkøb hos eksterne leverandører
- Indførelse af månedlig budgetopfølgning
- Styrket datagrundlag til brug for styrkelse af ledelsesinformation
- Fortsættelse af det langsigtede arbejde med styrkelse af aktivitet- og ressourcestyring samt mål og resultatstyring

7.2. Løbende forvaltningsrevisionsundersøgelser

Vi har ligesom i 2015 valgt at sætte fokus på selvstyrets overordnede økonomi- og projektstyring.

7.2.1. Udmøntning af bevillinger

Bevillinger på Finansloven fordeles ikke i Selvstyret på måneder og på finanskonti (indtægts- og udgiftstyper).

Det ville efter vores opfattelse styrke den økonomiske styring – herunder den løbende budgetopfølgning – såfremt disse metoder blev indført som en obligatorisk del af Selvstyrets økonomistyringsmodel.

7.2.2. Mere konsekvent anvendelse af aftalestyring

I nogle departementet anvendes resultatkontrakter eller lignende aftaler mellem forskellige organisatoriske enheder, som et værktøj til at udmønte Finanslovens målsætninger i forhold til den enkelte ansvarsenhed.

Der er ikke tale om juridisk bindende dokumenter, men alene et styringsværktøj til gensidig afstemning af forventninger til enhedernes indsats og resultater for finansåret.

Det kan overvejes mere konsekvent at anvende sådanne værktøjer til styrkelse af den økonomiske styring i Selvstyret.

7.2.3. Projektstyring

Intern tidsforbrug i form af timer opgøres kun i forhold til eksternt finansierede projekter, hvor tilskudsgiver dækker lønudgifterne hertil.

Eget tidsforbrug udfør ofte en meget væsentlig andel af udgifterne til gennemførelse af især større projekter, herunder IT-projekter, hvor der medgår mange ressourcer til såvel projektdeltagelse og uddannelse.

Det kan derfor overvejes mere konsekvent, at registrere tidsforbruget og værdien heraf i tilknytning til større udviklingsprojekter.

7.2.4. Styring af tilskudsmidler

Selvstyret har på en række områder etableret tilskudsordninger, hvor tilskud gives til bestemte formål.

Det kan overvejes at styrke evalueringen af effekten af de forskellige tilskudsordninger, dels i forhold til at vurdere den konkrete effekt af indsatserne, dels i forhold til mulighederne for at dele viden om effektfulde løsninger med alle relevante aktører.

7.2.5. Indkøb

Vi har noteret os, at Selvstyrets indkøb løbende styrkes gennem afdelingen for strategiske indkøb, ligesom vi har noteret os, at der planlægges udarbejdet et indkøbscirkulære i løbet af efteråret.

Vi er enige i, at det vil styrke Selvstyrets indkøb med eksterne leverandører, såfremt der indføres øgede krav til konkurrenceudsættelse på relevante områder.

7.2.6. Indførelse af obligatorisk månedlig budgetopfølgning

Der udarbejdes p.t. kvartalsvise budgetopfølgninger i Selvstyret. Mange enheder følger dog månedligt op på økonomien.

Det ville efter vores opfattelse styrke styringssikkerheden, såfremt det blev gjort obligatorisk for alle enheder at udarbejde en månedlig budgetopfølgning, således der også samlet for Selvstyret ville kunne udarbejdes månedlige budgetopfølgninger.

7.2.7. Styrket datagrundlag og ledelsesinformation (LIS)

Som påpeget i revisionsprotokollen er der behov for at styrke datagrundlaget til styringsbrug i væsentlig grad.

Det forventes at den kommende implementering af nyt ERP-system, LIS-system m.v. vil afhjælpe dette behov.

Det er dog væsentligt at være opmærksom på, at systemerne alene ikke alene vil afhjælpe manglerne, men at en afhjælpning heraf vil kræve investeringer i etablering af processer, der sikrer de nødvendige underliggende målinger og registreringer.

7.2.8. Aktivitets- og ressourcestyring samt mål- og resultatstyring

Der arbejdes i dag kun i begrænset omfang med aktivitets- og ressourcestyring samt mål- og resultatstyring i Selvstyret.

Selvstyret har derfor vanskeligt ved at dokumentere, hvorvidt Selvstyrets opgaver løses produktivt og effektivt.

Der arbejdes med indførelse af de nødvendige kompetencer, metoder og værktøjer til en styrkelse af dette arbejde på længere sigt.

Vi er enige i at der vil være tale om en proces, der må strække sig over en længere årrække – men det anbefales, at der løbende prioriteres de nødvendige ressourcer til arbejdet, da dette er afgørende for en økonomisk hensigtsmæssig forvaltning i Selvstyret.

7.2.9. Øvrige områder – beskyttelse af aktiver

7.2.9.1. Ejendomsfortegnelse

Vi har påset at der føres en fortegnelse over Selvstyrets ejendomme.

7.2.9.2. Inventarfortegnelser

Selvstyret har meget store værdier, der ikke fremgår af årsregnskabet, men som man af forvaltningsmæssige hensyn foretager registrering af.

Det fremgår således af regnskabshåndbogen, at de enkelte enheder skal have en inventarfortegnelse. Det er tilladt at føre inventarfortegnelsen i form af billede dokumentation.

Der bruges ganske store ressourcer på dette – ikke mindst i driftsenhederne (skoler, døgninstitutioner og hospitalsvæsen). Samtidig kan det være vanskeligt at kontrollere den fortsatte tilstedeværelse af aktiver, da denne type aktiver ofte flyttes rundt mellem forskellige lokaler.

Det er vores opfattelse, at administrationen heraf kunne effektiviseres meget ved at gøre registreringen mere fokuseret på større aktiver (eksempelvis kun enkeltaktiver med en anskaffelsessum på over 50 eller 100.000 kr.) – og aktiver af privat anvendelig karakter (eksempelvis tv, foto og it-udstyr).

Vi anbefaler, at de nuværende regelsæt evalueres og eventuelt justeres.

7.2.9.3. Kunst til udsmykning

Selvstyret har en række kunstværker, som Selvstyret enten selv har anskaffet eller modtaget som gave.

Disse indgår i inventarfortegnelserne for de enkelte enheder.

Det kunne overvejes at etablere et samlet, centralt register over værker med en anskaffelsessum over et nærmere fastsat beløb. Dette ville give et bedre overblik, hvor store værdier disse værker repræsenterer.

Vi er bekendt med at en sådan fortegnelse er udarbejdet på Inatsisartuts område af Bureau for Inatsisartut.

7.3. Udvidede forvaltningsrevisionsundersøgelser

Der er ikke siden afgivelsen af revisionsprotokollen for 2015 udført udvidede forvaltningsrevisionsundersøgelser.

8. Revisionsbesøg i enheder

Som nævnt indledningsvis så besøger vi som et led i revisionen følgende enheder med driftsbevillinger:

- Departementer
- Centrale, tværgående enheder som ASA (Regnskab), ASA (Løn) og Skattestyrelsen
- Selvstændige offentlige institutioner med egen driftsbestyrelse (brancheskolerne)
- Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse
- Øvrige enheder besøges efter en rotationsplan, der koordineres med Intern Revision.

Der udarbejdes en revisionsrapport efter hvert besøg.

Vores revisionsbesøg i 2016 har ikke givet anledning til væsentlig kommentarer ud over det oven for anførte.

9. Øvrige oplysninger

9.1. Ledelsens regnskabserklæring og ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet

Som led i revisionen af vanskeligt reviderbare områder har ledelsen for Finansdepartementet afgivet en regnskabserklæring over for os for regnskabsåret.

9.1.1. Ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet

I henhold til internationale standarder om revision skal vi informere om forhold, som ikke er korrigeret i årsregnskabet.

Denne oplysning skal gives for at sikre, at Inatsisartut og Revisionsudvalget er orienteret herom.

Ikke-korrigerede fejl og mangler i regnskabsoplysninger

Det er konstateret, eksempler på udgifter, der ikke er korrekt periodiseret. Herunder kreditnotaer for i alt 7,5 mio. kr. som var registreret i 2017 men vedrørte 2016.

9.2. Andre opgaver

Siden afgivelsen af vores revisionsprotokol for 2015 vedrørende årsregnskabet har vi udført efterfølgende opgaver for Selvstyret.

9.2.1. Rådgivnings- og assistanceopgaver

Inden vi accepterer rådgivnings- og assistanceopgaver, vurderer vi i hvert enkelt tilfælde, om den stillede opgave kan skabe tvivl om vores uafhængighed i forhold til varetagelsen af vores opgave som erklæringsrevisor for Grønlands Selvstyre.

Der er i løbet af året udført en række opgaver for Selvstyret af ikke-erklæringsmæssig karakter, herunder:

- Undersøgelser vedrørende etablering af Socialstyrelse samt muligheder for styrkelse af Selvstyrets understøttelse af den kommunale sagsbehandling på de sociale områder
- Udarbejdelse af diverse notater
- Assistance med udarbejdelse af grundlag for udarbejdelse af rapportering for Anlægs- og reoveringsfonden

10. Erklæring

I henhold til lovgivningen skal vi erklære, at vi opfylder de habilitetsbetingelser, der er indeholdt i lovgivningen, og at vi under revisionen har modtaget alle de oplysninger, vi har anmodet om.

Nuuk, den 28. april 2017

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Peter A. Wistoft

Bo Colbe

statsautoriseret revisor

statsautoriseret revisor

Bilag 1

Oversigt over de i årets løb afgivne revisionserklæringer og -påtegninger mv.

Vi har i årets løb til nedennævnte afgivet følgende erklæringer og attestationer mv. angående regnskabs- og refusionsmæssige forhold i selvstyret:

Særlige erklæringer

Departementet for Erhverv, Råstoffer og Arbejdsmarked

- Projektregnskab – Bygdeprojekt Nuiki
- Erklæring om Råstof indtægter og råstof regnskab.

Selvstændige offentlige institutioner

De selvstændige offentlige institutioner omfatter:

- Ilisimartusarfik (universitetet)
- Niuernermik Ilinniarfik – Qaqortoq (tidligere Handelsskolen og Gymnasiet i Qaqortoq)
- Niuernermik Ilinniarfik – Nuuk
- Tech College (tidligere Bygge- og anlægsskolen i Sisimiut og Jern- og Metalskolen i Nuuk)
- Imarsiornermik Ilinniarfik (den maritime skole)
- Peqqissaanermik Ilinniarfik (sundhedsskolen)
- Inuili (levnedsmiddelskolen)

Disse institutioner har egen driftsbestyrelse og aflægger selvstændige årsregnskaber, der revideres af os. Institutionerne indgår fuldt ud i Selvstyrets regnskab.

Vi har revideret de selvstændige institutioners årsregnskaber for 2015, og alle er forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold. Revisionspåtegningen på regnskabet for Niuernermik Ilinniarfik – Nuuk indeholder dog en supplerende oplysning.

Vi henviser i øvrigt til institutionernes særskilte årsregnskaber for 2015 og de revisionsprotokoller som vi har afgivet om revisionen heraf.

Nettostyrede virksomheder

De nettostyrede virksomheder omfatter:

- Nukissiorfiit
- Mittarfeqarfiit
- Asiaq

De nettostyrede virksomheder indgår kun i Selvstyrets regnskab med transaktioner og mellemværender mellem selvstyret og virksomhederne, idet virksomhedernes indtægter, udgifter, aktiver og gæld kun fremgår af virksomhedernes regnskaber.

Vi har revideret de nettostyrede virksomheders årsregnskaber for 2016, og alle er forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold.

I revisionspåtegningen for Mittarfeqarfiit har vi givet en supplerende oplysning om Mittarfeqarfiits mulighed for at forrente og afskrive sine anlægsaktiver.

Vi henviser i øvrigt til virksomhedernes særskilte årsregnskaber for 2016 og de revisionsprotokoller vi har afgivet om revisionen heraf.

Bilag 2

Revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordeling mellem Naalakkersuisut (ledelsen) og revisor

Revisionens formål og omfang

Revisionens formål er at styrke årsregnskabet troværdighed, og det er vores ansvar at undersøge, om regnskabet er uden væsentlige fejl eller mangler, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Inatsisartuts øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, herunder at foretage kritisk gennemgang af selvstyrets regnskabsføring og de i forbindelse hermed etablerede kontrolforanstaltninger.

Revisionen af årsregnskabet er planlagt og udført i overensstemmelse med de internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge grønlandsk revisorlovgivning, landstingslov om Grønlands Selvstyres regnskabsvæsen m.v.

I henhold til loven udføres revisionen i overensstemmelse med god revisionsskik – og ikke god offentlig revisionsskik.

Det er dog aftalt med Revisionsudvalget, at revisionen fra og med 2015 udføres i overensstemmelse med god offentlig revisionskik.

Dette indebærer at der udføres forvaltningsrevision ligesom omfanget af den juridisk-kritiske revision (kontrollen af overholdelse af love og regler) er øget i omfang i forhold til tidligere, hvor revisionen har været udført i overensstemmelse med god revisionsskik.

Som udgangspunkt for revisionen har vi foretaget en systematisk risikovurdering, således at hovedvægten er lagt på de poster i årsregnskabet, og de dele af selvstyrets regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst. Revisionen sigter således ikke mod at opdage eller rette uvæsentlige fejl, som ikke medfører en ændret helhedsvurdering af årsregnskabet.

Som grundlag for vores risikovurdering har vi indhentet informationer om blandt andet følgende forhold:

- Relevant lovgivning og andre eksterne forhold
- Aktiviteter og anvendt regnskabspraksis
- Mål, strategier og tilhørende forretningsrisici
- Forretningsgange og Selvstyrets interne kontrolsystem
- Administrativ organisation, kapacitet og kompetence.

Revisionen udføres primært ved test af de kontroller, som selvstyret selv har tilrettelagt med henblik på at imødegå væsentlige fejl og mangler. De testede kontroller omfatter såvel organisatoriske som elektroniske og manuelle kontroller. Vi har således gennemgået it-anvendelsen under hensyntagen til dennes betydning for selvstyrets årsregnskab.

Derudover har revisionen omfattet regnskabsanalytisk revision, samt vurdering af de afgivne forklaringer på væsentlige afvigelser mellem bevilling og forbrug.

Revisionen har således kun omfattet en gennemgang af bilag og transaktioner i det omfang, vi har fundet det nødvendigt - eller i det omfang særlige regler foreskriver dette.

Væsentlige fejl i årsregnskabet kan skyldes såvel utilsigtede som tilsigtede handlinger eller undladelser. Muligheden for at hindre væsentlige fejl, herunder besvigelser og uregelmæssigheder, beror først og fremmest på, om der ved tilrettelæggelsen af registreringssystemer og forretningsgange sikres en betryggende intern kontrol.

Under revisionen har vi med den fornødne professionelle skepsis haft opmærksomheden henledt på forhold, der kunne tyde på besvigelser og andre uregelmæssigheder. Vi har i forbindelse med revisionen drøftet:

- ledelsens vurdering af risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlige fejl som følge af besvigelser,
- ledelsens vurdering af de regnskabs- og kontrolsystemer ledelsen har indført for at imødegå sådanne risici samt
- ledelsens kendskab til eventuelle konstaterede eller igangværende undersøgelser om besvigelser.

Fejl i årsregnskabet, der er en følge af besvigelser og uregelmæssigheder, vil ikke nødvendigvis blive opdaget under revisionen, da fejl af denne karakter sædvanligvis tilsløres eller holdes skjult. Hvis vi konstaterer forhold, der giver formodning herom, vil vi efter nærmere aftale foretage yderligere undersøgelser med henblik på at få afkræftet eller bekræftet formodningens rigtighed.

Revisionens udførelse

Vi har udført revisionen i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen. Revisionen er ikke afsluttet, før vi har forsynet årsregnskabet med revisionspåtegning.

Omfanget af vores arbejde er fastlagt ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet.

Revisionen er udført ved, at vi på stikprøvebasis har indhentet dokumentation for - eller på anden måde har overbevist os om - regnskabsmaterialets rigtighed, ligesom vi ved stikprøver har dannet os overbevisning om, at regnskabshåndbogens bestemmelser om anvisnings-, attestations- og betalingsprocedurer er overholdt.

Vi har sammenholdt bevillingsregnskabet med de af Inatsisartut givne bevillinger og tillægsbevillinger og har ved væsentlige afvigelser gennemgået den pågældende institutions eller forvaltningens regnskabsmæssige forklaringer på afvigelsen.

Ved revisionen har vi overbevist os om, at de i den finansielle status opførte aktiver er til stede, at de tilhører selvstyret, og at de er værdiansat i overensstemmelse med gældende regnskabspraksis for. Vi har desuden vurderet, om samtlige gældsforpligtelser, der påhviler selvstyret, er medtaget og målt forsvarligt, samt at regnskabsposterne er periodiseret og korrekt præsenteret i regnskabet.

Vi har undersøgt, om alle væsentlige begivenheder indtil datoen for revisionspåtegningen er korrekt medtaget i årsregnskabet.

I forbindelse med revisionen af årsregnskabet har vi i overensstemmelse med god revisionskik drøftet en række oplysninger inden for særligt vanskeligt reviderbare områder med Finansdepartementet. Dette kan omfatte oplysninger om eventualforpligtelser i form af garantistillelser, retssa-

ger samt besvigelser, begivenheder efter balancedagen samt regnskabsposter, hvortil der knytter sig særlig risiko eller usikkerhed.

Vi har foretaget en helhedsvurdering af årsregnskabet, herunder hvorvidt det under iagttagelse af den gældende regnskabslovgivning giver tilstrækkelig information.

Revisors rapportering

Som afslutning på revisionen vil vi forsyne årsregnskabet med en revisionspåtegning. Når der er tale om en revisionspåtegning uden forbehold og supplerende oplysninger, er denne udtryk for,

- at årsregnskabet er aflagt og revideret i overensstemmelse med lovgivningens krav til regnskabsaflæggelsen
- at årsregnskabet giver et retvisende billede af Selvstyrets aktiver, passiver og finansielle stilling samt af resultatet af selvstyrets aktiviteter
- at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Inatsisartuts øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

I tilslutning til revisionens afslutning har vi afgivet en revisionsprotokol til årsregnskabet, hvori vi i hovedtræk har redegjort for væsentlige regnskabs- og revisionsmæssige forhold samt udførte revisionsarbejder og konklusionerne herpå. Såfremt vi i forbindelse med revisionen af årsregnskabet har fået forelagt interne specifikationer, rapporter eller lignende, som efter vores opfattelse er nødvendige for stillingtagen til årsregnskabet, vil vi gøre opmærksom herpå i revisionsprotokollen.

Herudover har vi i årets løb afgivet revisionsprotokoller, når vi har udført revisionsarbejder, der har kunnet danne grundlag for selvstændige konklusioner, eller når vi i øvrigt har anset det for påkrævet.

Såfremt vi i forbindelse med revisionen har konstateret svagheder, mangler eller uhensigtsmæssigheder i selvstyrets regnskabs- og registreringssystemer samt øvrige forretningsgange mv., vil dette blive meddelt selvstyret med vores forslag til afhjælpning heraf. Såfremt der er tale om væsentlige mangler, eller vi i øvrigt finder det påkrævet, vil forholdet tillige blive indført i revisionsprotokollen. Vi skal for en ordens skyld bemærke, at revisionen af årsregnskabet ikke er tilrettelagt med henblik på at afdække samtlige svagheder, mangler eller uhensigtsmæssigheder, der måtte forekomme i selvstyrets regnskabs- og registreringssystemer mv.

Bliver vi under revisionen bekendt med forhold, der giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar, skal vi i henhold til lovgivningen give supplerende oplysninger herom i revisionspåtegningen.

Vi er som revisorer underlagt tavshedspligt, og dette indebærer, at vi ikke må videregive fortrolige oplysninger, som vi får kendskab til i forbindelse med revisionen. Denne tavshedspligt omfatter dog ikke oplysninger, som kræves efter gældende lov, domstols- eller voldgiftsavgørelse eller af tilsynsmyndigheder, eller hvor det med rette anses for nødvendigt for at kunne beskytte egne lovlige interesser.

Medmindre anden aftale foreligger, kommunikerer vi elektronisk med selvstyret, når dette er hensigtsmæssigt. Kommunikation via internettet indebærer risiko for, at fortrolig information læses af andre end dem, informationen er tiltænkt. Vi påtager os derfor intet ansvar for skader, der måtte opstå som følge af anvendelsen af kommunikation via internettet, ligesom vi ikke vil gøre tilsvarende ansvar gældende over for selvstyret.

Ansvarsfordeling

Revisionen bygger, ifølge lovgivningen, på følgende fordeling af ansvar for årsregnskabet mellem selvstyrets ledelse og revisor:

Ledelsens ansvar

Det er ledelses ansvar, at selvstyrets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde blandt andet ved etablering af et pålideligt internt kontrolsystem, at selvstyrets bogføring og formueforvaltning kontrolleres på en tilfredsstillende måde, samt at det nødvendige grundlag for revision er til stede.

Det er endvidere ledelses ansvar, at det gennem hensigtsmæssige forretningsgange samt registrerings- og kontrolsystemer sikres, at tilsigtede og utilsigtede fejl så vidt muligt forebygges samt opdages og korrigeres.

Ledelse har endvidere ansvar for, at der hvert år udarbejdes et årsregnskab, der opfylder lovgivningens bestemmelser. Det er ligeledes ledelsens ansvar, at revisor har adgang til samtlige de oplysninger, som revisor anser for nødvendige til løsning af revisionsopgaven.

Revisors ansvar

Det er revisors ansvar at kontrollere, at det udarbejdede årsregnskab opfylder lovgivningens regnskabsbestemmelser samt relevante regnskabsstandarder, og herunder vurdere den anvendte regnskabspraksis samt de af ledelsen afgivne oplysninger og udøvede regnskabsmæssige skøn. Det er endvidere vores ansvar at kontrollere, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlige fejl.

Ifølge revisorloven er revisor offentlighedens tillidsrepræsentant i forbindelse med afgivelse af erklæringer, der kræves i henhold til lovgivningen, eller ikke udelukkende er bestemt til hvergivers eget brug. Dette indebærer, at vi i forbindelse med erklæringsafgivelsen også skal varetage hensynet til andre regnskabsbrugere end Inatsisartut og Revisionsudvalget.

I det omfang vi efter aftale med yder rådgivning og assistance, har vi som rådgivere et selvstændigt ansvar herfor.

Revisors dokumentationsmateriale

Arbejdspapirer og anden dokumentation, herunder såvel elektroniske som fysiske arbejdspapirer, der tilvejebringes som led i revisionen, tilhører alene Deloitte. I henhold til gældende praksis kan sådan dokumentation makuleres eller slettes efter 5 år, medmindre vi anser dokumentationen for at være af fortsat betydning for revisionen.

Findes det hensigtsmæssigt at udlevere materiale eller filer til selvstyret, sker dette under forudsætning af, at selvstyret alene anvender materialet til eget brug og ikke videregiver dette til tredje-mand.

Vi påtager os intet ansvar for selvstyrets eventuelle egen anvendelse af det udleverede materiale, medmindre der indgås særskilt skriftlig aftale om vores assistance med bearbejdning af materialet samt vores ansvar i forbindelse hermed.

Kvalitetssikring af den udførte revision

Ifølge revisorloven er vi underlagt regler om kvalitetskontrol, der udføres af et Revisortilsyn, som er nedsat af Erhvervsstyrelsen. Revisortilsynet udpeger de personer, der forestår kvalitetskontrollen.

Dette medfører, at vores arbejdsdokumentation, herunder også for revisionen af selvstyret, stikprøvevis kan blive udvalgt til kvalitetskontrol.

Medlemmer af Revisortilsynet og de personer, der forestår kvalitetskontrollen, er underlagt tavshedspligt.

Rådgivnings-, assistance- og øvrige opgaver

Hvis der træffes særlige aftaler om afgivelse af særlige erklæringer eller lignende, vil dette blive omtalt i revisionsprotokollen.

Når vi udfører rådgivnings- og assistanceopgaver, vil vi vurdere, om vi opfylder uafhængighedsbestemmelserne i revisorloven.

Inden vi accepterer øvrige rådgivnings- og assistanceopgaver, vil vi i hvert enkelt tilfælde vurdere, om den stillede opgave kan vække tvivl om vores uafhængighed i forhold til varetagelsen af vores.

Om Deloitte

Deloitte leverer ydelser inden for Revision, Skat, Consulting og Financial Advisory til både offentlige og private virksomheder i en lang række brancher. Vores globale netværk med medlemsfirmaer i mere end 150 lande sikrer, at vi kan stille stærke kompetencer til rådighed og yde service af højeste kvalitet, når vi skal hjælpe vores kunder med at løse deres mest komplekse forretningsmæssige udfordringer. Deloitte's ca. 200.000 medarbejdere arbejder målrettet efter at sætte den højeste standard.

Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Deloitte er en betegnelse for Deloitte Touche Tohmatsu Limited, der er et britisk selskab med begrænset ansvar, og dets netværk af medlemsfirmaer. Hvert medlemsfirma udgør en separat og uafhængig juridisk enhed. Vi henviser til www.deloitte.com/about for en udførlig beskrivelse af den juridiske struktur i Deloitte Touche Tohmatsu Limited og dets medlemsfirmaer.